

NOVI GLAS

CENA 1500 LIR

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKEGA GLASA IN NOVEGA LISTA 11. JANUARJA 1996

REŠITEV JE V AVTONOMIJI

Kot strela z jasnega neba je med našo slovensko zamejsko javnost tresčila novica, da je šolska oblast odpravila nič manj kot 11 stolic na slovenskih višjih srednjih šolah na Goriškem. Tamkajšnji šolski skrbnik je ustrezní odlok izdal 7. septembra, torej le nekaj dni pred začetkom novega šolskega leta.

Vsebine tega odloka sicer natančno ne poznamo, vendar smo prepričani, da je goriški birokrat svoj ukrep uokviril v proces tako imenovane racionalizacije vsega šolstva v državi. To pa ni nič drugega kot prilagajanje šolskih struktur sedanji šolski populaciji. Zaradi občutno manjše natalitete in torej demografskega padca je jasno, da šolske strukture ne morejo biti enake tistim, ki so nekoč služile znatno številnejši šolski populaciji.

Vse to seveda prav dobro razumemo tudi pripadniki slovenske narodne manjšine v Italiji. Česar pa nikakor ne moremo sprejeti, je način, kako šolska oblast obravnava slovensko manjšinsko problematiko. Kot kaže, se ta oblast ne zaveda (ali ji ni mar?), da so naše šole namenjene številčno šibki narodni manjšini, živeči sredi več kot 50-milijonskega italijanskega naroda. Zato je naša šola - kot sicer vsaka manjšinska šola - silno občutljivo telo, ki bi moralo zato biti deležno posebnega ravnanja.

Italijanska politična oblast vse to prav dobro pozna. Pristojna ministrstva v Rimu prav gotovo še hranijo listine, ki so v zvezi z londonskim memorandumom iz leta 1954. (Po tem dogovoru se je Italija lahko vrnila v Trst!) Ta sporazum pa posveča prav manjšinskemu šolstvu največjo pozornost, tako da so v posebni prilogi poimensko navedene slovenske šole vseh vrst in stopenj (prav tako italijanske v Istri!). Ker je osimska pogodba iz leta 1975 potrdila in prevzela črko in duh londonskega memorandumu in s svojim 8. členom zagotovila enako raven zaščite, kot je bila določena v angleški prestolnici, smemo upravičeno trditi, da so ukrepi, ki so tako hudo prizadeli naše šolstvo na Goriškem, v kričečem nasprotju z mednarodnimi italijanskimi obvezami in torej nezakoniti.

Kdor pozna razmere v našem šolstvu na Goriškem, pravi, da zadnji ukrepi zelo nevarno ogrožajo celo obstoj nekaterih višjih srednjih šol. To pa je zares višek in bi zoper krivce lahko zahtevali poseg sodne oblasti.

Južni Tirolci in Ladinci, ki so kot mi manjšina v Italiji, imajo po zakonu priznano avtonomijo tudi in zlasti na področju šolstva. Avtonomija pa prihaja do izraza predvsem v tem, da imajo svojega šolskega skrbnika, ki ima na razpolago ustrezno upravno strukturo. Rim seveda zahteva racionalizacijo šolstva tudi v Bocnu, a smo lahko gotovi, da goriškega primera tam ni bilo in ga tudi ne bo v prihodnosti. Trdno jamstvo za takšno stanje je predvsem avtonomija manjšinskega šolstva na Južnem Tirolskem. Takšno avtonomijo pa bi morali z zakonom zajamčiti tudi našemu slovenskemu šolstvu v Italiji. V to smer bi torej moralo po našem iti politično prizadevanje.

DRAGO LEGIŠA

Naša šola je silno občutljivo telo, ki bi moralo biti deležno posebnega ravnanja. Italijanska politična oblast vse to dobro pozna. Kdaj bo konec sprenevedanja? Proti našim šolam je danes naperjena kruta krivica. Verjamemo, da slovensko šolstvo v Italiji potrebuje avtonomijo. V to smer mora iti politično prizadevanje!

ITALIJANSKA POLITIKA

SAMO MILNI MEHURČEK?

SERGIJ PAHOR

Avtonomistični tridnevni konec tedna s slovesnim proglasom v Benetkah je klavarno propadel.

Ioliko bolj je neuspeh odmeven, ker je secesijski prvak Bossi za svojo pobudo napovedoval, da se bo na bregovih Pada zbralo nekaj milijonov njegovih pristašev. Videli smo lahko nekaj bolj povprečno obiskanih mitingov začeni pri izviri Pada, kjer je Bossi brez sence obredne slovesnosti natočil vodo iz reke, da bi poudaril njen simbolni pomen za Padanijo. Da ustvarimo mit - je dejal nekaj dni prej. Opazovalec pa se ni mogel znebiti vtisa, da se dela norca iz simbolov. Da bi bolje reklamiziral sebe in svoje gibanje, se je Bossi tudi sam izpostavil, ko se je ponašal, da dela ilegalna dejanja proti državi, in je tako naravnost izzival oblast, kateri napoveduje konec.

Človeška veriga avtonomistov se je torej natrgala, še preden je nastala, in dokazala, da Severna liga le ne more računati na soglasje množic. Vsi so si oddahnili, ker so se bali, da pride na Pad dva ali več milijonov ljudi, s katerimi bi Bossi utemeljil gibanje in upravičil najprej težnje po avtonomiji in nato še samo secesijo. Vsi so si torej oddahnili in zdaj poudarjajo, da

so Bossija precenili, da so predimenzionirali njegovo nevarnost, da je večina Italijanov 15. septembra rekla ne secesiji itd. Zdaj, ko je nevarnost mimo, nekateri tudi zabavljajo. Veliko besed, veliko preveč besed, kot jih je bilo preveč tudi pred manifestacijo, ki so dramtizirale pojav in verjetno prispevale, da je marsikdo v nedeljo morda ostal doma, ker se je zbal nemirov. Tudi *Secesija takoj* je geslo, ki je verjetno mnoge prestrašilo, ker je šlo mnogo dlje od golega protesta in tudi samih želja večine Bossijevih somišljenikov. Tudi poseg nekaterih visokih cerkvenih predstavnikov, kakor sam po sebi ni bil na mestu, je opravil svoje.

Vzrokov je veliko in lahko bi jih še iskali, toda morda bi bilo bolj koristno poskusiti odgovoriti na vprašanje, ali je Bossi samo milni mehurček, ki se razblini, čim se ga dotaknemo.

FEDERALIZEM ZA ODPRAVO TEŽAV?

Marsikdo je že tedne pred 15. septembrom trdil, da je

Bossi zmagal tudi brez podpore človeških množic, ker ima lahko delo, ko kritizira državo. Kakor nam je žal to ugotovljati - ker smo namreč tudi sami državljani te države - je pa vendarle res, da italijanska barka pušča na vseh koncih in krajih: astronomski javni dolg še vedno narašča, kljub temu da Prodijska vlada neusmiljeno klesti vse izdatke, povečini na škodo socialnega skrbstva in javnega zdravstva, davčni pritisk ne popušča, državna podjetja proizvajajo nove izgube, javne storitve so nezadovoljive, šola ni v stanju opravljati svoje naloge... Lahko bi še nakladali, toda to je več kot dovolj. Človek je lahko še tako optimist, in prav je verjeti, da se bo stanje izboljšalo, toda težko je verjeti Prodiju, ko trdi, da je to zadnji varčevalni manever, da so to zadnje žrtve davkoplačevalcev in da je industrija pred konjunktornim zagonom, ki naj bi ustvaril nova delovna mesta. Država se bo na en ali drug način izmazala in bo capljala za Ev-

ropo, toda težav se v bližnji prihodnosti ne bo rešila. To je razumel italijanski sever, ki se je naveličal krmiti strašno zapravljeni rimski stroj. Bossi ni imel težav to nezadovoljstvo izkoristiti in nihče ni našel prave besede, da bi oporekal njegovim argumentom, pravzaprav so vsi soglašali, da je treba državno upravo decentralizirati in močneje upoštevati krajevne interese. Berlusconi je zadnje dni celo ponujal roko Bossiju. *Federalizem* je postal beseda, ki jo imajo na ustih vsi, od skrajne leve do desnice, s tem pa se je seveda njen pomen razvrednotil. Bossi je razumel, da Rim prave decentralizacije ne bo zmogel, ker državni aparat temelji na nezaupanju in na represiji, rimska birokracija pa se ne bo nikoli odpovedala kontroli. Severni ligi in enemu delu industrije pa se mudi, ker se boji zaostajanja za Evropo. Zato je prišlo na dan geslo o secesiji, ki da jo je treba speljati na hitro. Verjetno je ta zalogaj za večino volivcev Severne lige prehud in na manifestacijo, ki je dišala po izdajstvu domovine, niso šli. To pa nikakor ne pomeni, da je Severna liga propadla, temveč, da bo morala iskati soglasje z novimi argumenti, ki so bolj tesno povezani z vsakdanjim življenjem.

STRAN 2

02 Saša Rudolf
BOSNA: VOLITVE V NOvem REDU

Marsikdaj se vse začčenja z drobno lažjo, končuje pa z ubojo. Tako je bilo takrat, tako je danes.

03 intervju
MICHL EBNER

03 Diomira Fabjan Bajc
POSANICA BAZOVIŠKIH JUNAKOV

05 Marjeta Stres
STIČNA PRIČAKUJE MLADE

06 Marija Ščuka-Kerže
NEKAJ O POLPRETEKLI ZGODOVINI

06 Peter Černic
SZSO V TRETJE DESETLETJE

07 Saša Quinzi
TIEPOLO V VIDMU

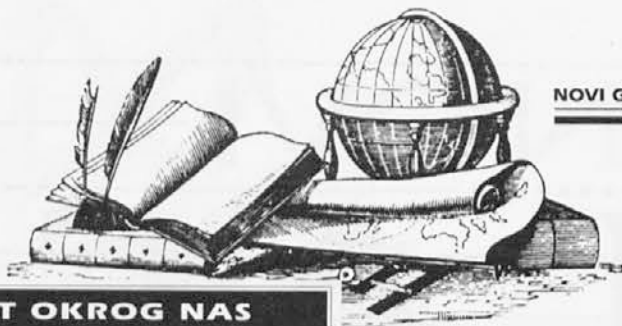
08 Erik Dolhar
ZGONIŠKA OBRtnA CONA

10 Remo Devetak
REGULACIJSKEMU NAČRTU NA POT

12 Marjan Drobež
POKLON MSGR. JOSIPU SREBRNIČU

14 Damjan Hlede
DAVČNI VIDIKI DEDOVANJA

VSEBINA

BOSNA IN HERCEGOVINA

VOLITVE V NOVEM REDU

SAŠA RUDOLF

Čeprav si na podlagi delnih rezultatov še ni moč ustvariti prave in dokončne slike političnega položaja, ki so ga nakazale sobotne volitve v BiH, pa je nekaj ugotovitev že na dlani. Najpomembnejše je vsekakor dejstvo, da ni bilo omembe vrednih incidentov. Kljub temu da so volitve potekale v dokaj naelektrinem ozračju, je bilo pritožb o neregularnosti glasovanja relativno malo. Med temi izstopa priziv muslimanske vladne stranke SDA, ki zahteva razveljavitev volilnih rezultatov v Republiki srbski. Pritožba je povsem razumljiva, saj je kandidatu SDA Izetbegoviću dokaj glasov odščipnil bivši bosanski ministrski predsednik Silajdžić. Po vsej verjetnosti bo Izetbegović prejel manjši odstotek kot srbski kandidat Krajišnik, ki bo torej - če bodo delni rezultati potrjeni - postal pred-

sednik tristranskega predsedstva, čeprav je muslimanskega prebivalstva v BiH skoraj za 15 odstotkov več. Res pa je tudi, da je ta funkcija zgolj prestižnega značaja, saj predsedstvo odloča soglasno. Tudi vladna hrvaška stranka HDZ ne more biti zadovoljna z rezultatom. Pričakovali so, da bo v Hercegovini premočno zmagala, toda Združena lista za BiH, to je koalicija petih opozicijskih strank, se je presenetljivo uveljavila, čeprav je HDZ ohranila večino. V zadnjih letih vojne se je Hercegovina spremenila v neke vrste ogromni "duty free", saj se je preko njenega ozemlja stekala večina mednarodne pomoči. Toda visoko donosno preprodavanje so si razdelili izključno možje iz HDZ, kar je seveda vzbudilo zavist in upravičeno jezo med prebivalstvom.

DRŽAVNI
CENTRALIZMI VSE
VEČJI PROBLEM

JANEZ POVŠE

Mogoče je postaviti trditev, da so tudi državni centralizmi dediščina poveljnega obdobja, čeprav seveda v mnogo manjši meri kot ideologije. V mislih imamo državne centralizme zahodne demokracije, ki so vsaj v primeru Italije pokazali, kako utegnejo biti velika ovira pri nastajanju nove Evrope. Jasno je, da so bili v času real-socializma ti isti centralizmi naravnost vzor demokratičnosti, dandanes pa številni izvedenci v njih prepoznajo tiste značilnosti, ki se zapirajo spodbudam novega časa. Predvsem jih je mogoče prepoznati po veliki zaprtosti vase in v svoje središče. Medtem ko novi čas vse bolj zahteva ne samo široko evropsko, ampak kar planetarno obravnavanje in reševanje problemov, na ta način ugotavlja, da so državne meje vse bolj ovira kot pa pridobitev, se državni centralizmi izrazito obračajo vase, nočejo videti preko lastnega plota, kot da je na mejah konec sveta. V notranjem smislu to pomeni, da je vse preveč stvari v rokah prestolnice, ki je tolikanj močnejša, kolikor bolj zaprta je država. Za nove spodbude ni prostora ali pa se uveljavljajo tako počasi, kot da se sploh ne bi uveljavljale. Zato slej

ko prej pride do gibanj, ki hočejo statično državno ureditev na hitro premakniti z mrtve točke, kar v tem trenutku počne Severna liga.

Za Italijo bi bilo seveda neprimerno ugodnejše, da bi bile prenovitvene težnje enakomerno porazdeljene in bi se torej država v celoti odpirala potrebam nastajajoče Evrope in novega časa nasploh. To bi pomenilo večjo avtonomijo na deželni, pokrajinski ter občinski ravni. Zakaj se to ni zgodilo in zakaj je državni aparat ostal negiben, na drugi strani pa se je razbohotila Severna liga, ni težko ugotoviti: državni aparat skupno z razporeditvijo političnih strank ni imel nikakršnega namena, da bi se umaknil avtonomijam. Postalo je tudi jasno, da se bo omenjeni negibni državni aparat premaknil le, v kolikor ga bo v gibanje prisilila prav Severna liga. Naj bo tako ali drugače, Italija mora najti novo sintezo med preteklim in novim ter jo mora tudi udejanjiti. V to smer jo bo prisililo nastajanje Evrope, na moralni ravni pa tista solidarnost, ki ne more biti vključena zgolj v lastne državne meje. Verjetno bodo podobna odpiranja doživljale še druge države zahodne Evrope, vsaka pač na svoj način.

Manjšina se ob problematiki državnih centralizmov kaj lahko ujame v past, v kolikor gre za takšno narodnostno skupnost, ki se zaradi dediščine poveljnega obdobja sploh še ni celovito vzpostavila. V tem primeru za manjšino ne velja isto kot za državni centralizem Italije, ki ga je treba presejati tako, da popustijo in se razvežejo njegove spone. Manjšina, ki je še vedno le vsota političnih subjektov in ni našla organiziranosti, ki bi enakovredno ter zavezujoče povežala vse različnosti, stoji pred na videz povsem drugo nalogo, ki pa jo ravno tako prišepetava zakonitost novega časa: mora se utemeljiti kot narodna skupnost. Zaradi tega bi mogla trditi, da je razstavljanje centralizma za državo isto kot vzpostavitev enovitosti za manjšino. V obeh primerih gre za težavne, vendar nujne procese.

Legini "secesionisti" med pohodom na Benetke

S 1. STRANI

SAMO MILNI
MEHURČEK?

Da je utemeljen dvom v resnicoljubnost rimskih obljub glede krajevnih avtonomij je lepo razvidno, kako je ministrstvo za šolstvo ravnalo s slovensko šolo in uveljavilo svoje poglede ne meneč se za poseben položaj manjšine in njene specifične potrebe za preživetje.

Bossi je torej uspel že zato, ker so zmerne sile in strokovni pravni krogi priznali, da govoriti o federalizmu in secesiji še ni atentat na državo, ker je prisilil vse politične sile, da pristajajo na federalizem (da si ga vsak zamislja po svoje, je druga zadeva) in ker je prisilil notranjega ministra Napolitana - bivšega komunista - da se je pohvalno izrazil o milanskem zborovanju Nacionalnega zavezništva, na katerem se je Fini postavil na čelo vseh patriotskih sil in sprotno secesiji.

SPORAZUM O VARSTVU
CERKVENIH KULTURNIH
SPOMENIKOV

DAMJAN HLEDE

Dvanajst let po podpisu Konkordata sta v petek, 13. t.m., Cerkev in italijanska država sklenila poseben sporazum o sodelovanju pri varstvu in ohranjanju cerkvenih kulturnih spomenikov. Teh dvanajst let ni šlo mimo brez škode, saj ocenjujejo, da je bilo v tem času ukradenih petintrideset tisoč cerkvenih predmetov. Da ne štejemo cerkev, samostanov, svetišč, ki so v tem času utrpeli velike škode ali se celo zrušili (letošnji primer cerkve v Notu je kar se da zgovoren) zaradi malomarnega vzdrževanja.

Listina, ki sta jo podpisala podpredsednik italijanske vlade Veltroni in predsednik italijanske škofovske konference kard. Ruini, določa najprej organe, ki bodo odgovorni za to sodelovanje: na centralnem nivoju ministrstvo in Cei, na krajevnem pa posamezna nadzorstva kulturnih spomenikov (soprin-

tendenza) in škofje. Najvišja odgovornost za varstvo cerkvenih kulturnih spomenikov je po sporazumu poverjena ministrstvu, ki jo izvaja preko pokrajinskih nadzorstev. Ti organi bodo sklicevali cerkvene organe na redne sestance, na katerih bodo skupaj izdelali letne in večletne programe za posege na cerkvene spomenike. Prošnje za obnove cerkvenih objektov, namenjene pokrajinskemu nadzorniku, bodo odslej predstavljali škofje.

Sporazum predstavlja le prvi korak za uspešno sodelovanje. Potrebna pa bo trajna občutljivost in pozornost s strani odgovornih organov, da bo lahko sporazum operativen, saj je dela ogromno, če pomislimo samo na dejstvo, da je danes v cerkvah, samostanih, semeniščih, cerkvenih knjižnicah in muzejih ohranjenih 75-80% italijanskih kulturnih spomenikov.

IZJAVA KOMISIJE PRAVIČNOST IN MIR

ZA SPOŠTOVANJE POLITIČNIH
PRAVIC IN PRAVNO DRŽAVO

Komisija Pravičnost in mir pri SSK ocenjuje, da razvoj demokracije in še posebej vzpostavitev pravne države, ki je jasna moralna zahteva, v naši državi nikakor ne poteka zadovoljivo. Nekatera dejstva na to še posebej opozarjajo.

Poštene in svobodne volitve so temelj demokracije. Za to pa je potrebno, da volivci vedo, kdo so kandidati ali stranke, ki kandidirajo, in kakšni so njihovi dejanski nameni. V javnosti se je pojavil dvom v ustreznost sedanjega načina volitev. Da bi ga izboljšali, je bilo nekaj pobud za referendum, med katerimi ima tista, ki je dobila množično in neposredno podporo pri samih volivcih, največjo moralno težo. Toda te pobude so ovirali in njihovo uresničitev zavlačevali. S tem so bile težko kršene z ustavo in zakoni jasno zajamčene politične pravice državljanov.

Politično neodvisno sodstvo in drugi organi, ki skrbijo za pravičnost in zakonitost,

so prav tako nesporen in nepogrešljiv pogoj vsake demokratične in na pravo utemeljene politične ureditve. Ker tega ni bilo, so bili v času komunističnega totalitarizma možni zmontirani politični procesi in sodna pregajanja političnih nasprotnikov. Žal pa zadnji čas hočejo nekateri zopet po političnih in ne strokovnih merilih postavljati oz. odstavljati nosilce pravosodne oblasti in drugih nadzornih organov.

Prav tako je nesprejemljivo, da skušajo onesposobiti tisto službo, ki se je odlikovala po neizprosni odkrivanju nepravilnosti in kriminala v postopkih lastninjenja. S tem se ruši zaupanje v pravni red in daje potuha tudi drugim oblikam nepoštenosti. Nesporno je, da so dosedanji nosilci vseh vej oblasti premalo naredili za dosledno uveljavljanje poštenja in zakonitosti na področju gospodarstva. Vse to ima težke moralne posledice.

Vedno bolj tudi postaja očitno, da politične sile, ki trenutno prevladujejo in ob-

vladujejo skoraj vsa področja, čisto preprosto ne prenesejo, da bi na kakih pomembnih vodilnih položajih bili ljudje z izrazitim drugačnim političnim prepričanjem. S tem hočejo izničiti demokratične spremembe in ponovno vzpostaviti popoln nadzor nad vsem dogajanjem v državi. Stopnjujejo se nepripravljenost in nesposobnost prenašanja ljudi drugačnega političnega prepričanja ter vedno bolj odkrita in groba politična netoleranca, kar je jasen korak k ponovni vzpostavitvi enoumja in totalitarne ureditve. Naša država se potemtakem začne oddaljevati od cilja, ki smo si ga vsi skupaj zastavili takrat, ko smo se odločili za demokracijo proti totalitarizmu in za pravno državo proti samovoljni totalitarni oblasti. To zahteva odločen odpor vseh, ki so privrženi demokraciji in vzpostavitvi pravne države.

PROF. DR. ANTON STRES
PRESEDNIK KOMISIJE
PRAVIČNOST IN MIR
PRI SLOVENSKE ŠKOFOVSKE
KONFERENCI

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREI BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 60.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / MICHL EBNER

MANJŠINE BODO POD SKUPNO STREHO BOLJ ZAŠČITENE

ERIK DOLHAR

V ponedeljek, 9. septembra, je bil v Peterlinovi dvorani v Trstu posvet Slovenske skupnosti in Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček na temo *Slovenija v Evropski zvezi - nove možnosti sožitja in sodelovanja na krajevni in na mednarodni ravni*. Med najuglednejšimi predavatelji je bil južnotiroolski evropski poslanec, dr. Michl Ebner.

Michl Ebner se je rodil leta 1952 in je evropski poslanec od leta 1994, izvoljen na listi Južnotiroolske ljudske stranke (SVP), prej pa je bil južnotiroolski parlamentarec v Rimu, in sicer od leta 1979 dalje. Med njegovimi posebnimi političnimi zanimanji je zaščita manjšin, zato je spremljal problem Slovencev že od začetka svoje parlamentarne poti. Kar zadeva zaščito naše manjšine, nam je povedal, da se je v Rimu seznanil prej z njenimi negativnimi platmi kot s pozitivnimi. Po njegovem mnenju manjkata predvsem dobra volja in pogum, da bi prinesli v poslansko zbornico ustavni zakon o zaščiti manjšine, ki ga je SVP kot politična stranka že podpisala na začetku vsake mandatne dobe. Na to pomanjkanje poguma pri večini načelnikov skupin v poslanski zbornici je po Ebnerjevem mnenju doslej vplivalo odločno nasprotovanje MSI-ja (neofašistov). Ti so vsakokrat, kadar se je govorilo o globalnem zaščitnem zakonu, ki bi bil po Ebnerjevem mnenju le minimalni standard zaščite, ne pa nekaj zelo naprednega, blokirali parlamentarno delo. Ko so zato v parlamentu želeli razpravljati o tem problemu, je ta bil odložen, odložen in spet odložen. Po posvetu smo se z dr. Ebnerjem na kratko pogovorili.

Vi ste evropski poslanec Južnotiroolske ljudske stranke in predsednik delegacije Evropskega parlamenta za odnose s Slovenijo. Kakšni so trenutni odnosi med Slovenijo in Evropsko unijo?

Odnosi so se pozitivno razvili v teh zadnjih mesecih, potem ko je bil končno podpisan sporazum o pridruženem članstvu. Ta sporazum uvaja povsem drugačen odnos med EU in Slovenijo. Sedaj

lahko Slovenija, kot tudi druge države, npr. Poljska, Madžarska in Baltske države, sodeluje pri procesu širitve EU ne kot komplementarna država, temveč kot polnopravni subjekt, in sicer celo iz privilegirane izhodiščne točke. Slovenija je privilegirana zato, ker je poleg Malte med tistimi trinajstimi državami, ki so zainteresirane za vstop v EU, prav tista, ki izpolnjuje največ pogojev.

Ali lahko vsaj približno predvidimo, kdaj bo Republika Slovenija postala članica Evropske unije?

Tovrstne napovedi so izredno težavne. Treba je upoštevati, da se je medvladna konferenca začela z vrhunskim zasedanjem v Turinu spomladi letos. Predvideno je bilo obdobje pogajanj, ki bo trajalo od 15 do 18 mesecev, zato lahko govorimo že o drugi polovici prihodnjega leta, to je 1997. Po medvladni konferenci se začne obdobje šestih mesecev, ob sklepu katerega stečejo pogajanja s prizadetimi državami. To pomeni, da lahko gotovo govorimo o l. 1998. Medtem pa ne smemo izgubljati časa, saj se posamezne države lahko medtem pripravljajo za novo situacijo. Kar se Slovenije tiče, se je faza gospodarske resanacije začela, tako kot tudi proces zakonodajnih reform, ki je med drugim prišel že do dobre točke. Menim, da bo po novembrskih volitvah tudi politična slika jasnejša in bo še zlasti pomembno, da se v Ljubljani reši problem lastninjenja.

Ta je torej trenutno največja ovira?

Nedvomno je prav to najbolj problematično vprašanje, ki je razdeljeno na tri sklope. Prvi zadeva splošno vrnitev imovin, predvsem velikim in srednje velikim industrijskim družbam. V drugi sklop spada tako imenovani moratorij, s katerim so blokirali pozitivno začeto fazo. Ozadja vsega tega ne moremo razumeti. Nazadnje je še sklop, ki zadeva predvsem dvostranske odnose med Slovenijo in Italijo.

Kakšno bodočnost pa imajo manjšine pod skupno evropsko streho?

Če upoštevamo trenutno stanje, menim, da se to lahko le izboljša.

Manjšine pod večjo skupno streho bodo nedvomno bolje zaščitene. Obstajajo določeni zadržki velikih držav, kot je npr. Francija. Če je prisotnih več manjšin, si lahko pomagajo med seboj, če se bo EU razširila, bomo lahko čim lažje premoščali notranje meje. Gospodarske meje ne obstajajo več, zato ne bi smele obstajati več niti meje s policijo. Tako bi se morale zmanjšati tudi kulturne meje. Na ta način imajo manjšine večje možnosti pretoka s svojimi matičnimi državami in tako se tudi precej zmanjša problem razkropljenosti manjšine po raznih državah.

Slovensko manjšino v Italiji vedno bolj zanima, kaj se bo spremenilo, ko bo Slovenija postala članica Evropske unije. Do katerih sprememb je prišlo pri Vas, na Južnem Tirolskem, ko je Avstrija vstopila v Evropsko unijo?

Ko sta državi vključeni v isti organizem, kot je EU, se medsebojni odnosi spremenijo: ne samo, da so stiki veliko bolj pogosti, temveč obstajajo tudi druge prednosti, ki so za manjšine izredno pozitivne. Sami nismo le simbolično odstranili drog na meji, temveč smo tudi dognali, da je v uradih javne in državne administracije drugačno ozračje. To je za manjšino velika prednost, saj pride do srečanj, do izmenjave idej, do medsebojnega razumevanja. Ta je po mojem mnenju bodoča pot.

Večkrat primerjamo slovensko in nemško manjšino v Italiji. Je, po Vašem mnenju, taka primerjava

sploh mogoča, in če je, kaj imata skupnega in kaj različnega?

Stanje neke manjšine se lahko vedno primerja, ker gre za manjšino tu in tam. Naša velika prednost je v tem, da živimo strnjeno. Poleg tega smo našli politično silo, ki združuje celotno manjšino. Zato smo postali enakovreden sogovornik italijanske vlade. Mislim, da sta prav ta dva dejavnika poglavitnega pomena za uspeh politike neke manjšine. Če tega ni, kot pri vas, je treba poiskati skupno streho, da se lahko tako še dalje poudarjajo zahteve, ki morajo biti prisotne pri vseh političnih skupinah ali na teritoriju.

Vaša družina je solastnica dnevnika Dolomiten. Kakšna bi, po Vašem mnenju, morala biti linija manjšinskega časopisa?

Poglavitna točka našega časopisa je varovanje enotnosti avstrijskih manjšin nemškega in ladinskega jezika. To je naš glavni princip, se pravi, da je ta osnovni pojem pred vsemi ostalimi.

Nazadnje bi Vas prosili še za končni pozdrav našim bralcem in slovenskim državljanom, ki vstopajo v Evropsko unijo...

Upam, da se bo ta postopek čimprej pozitivno zaključil. V ta namen delam kot predsednik delegacije Evropskega parlamenta za Slovenijo in upam, da bom lahko dal svoj doprinos. To sem že skušal narediti med sedanjo težko fazo pogajanj, da bi končno prišli do podpisa sporazuma. Sedaj je v teku delikatna faza ratifikacij tega sporazuma, nakar se moramo pripraviti na pogajanja za pravi vstop Slovenije v EU. Upam in mislim, da bo ta vstop imel pozitivne posledice tako za slovensko manjšino v Italiji kot za druge manjšine, ki so v podobnem položaju. Prej ko bo Slovenija vstopila v EU, lažje bo manjšina dobila standardno zaščito na državni ravni.

POSLANICA BAZOVIŠKIH JUNAKOV

DIOMIRA FABJAN BAJC

V celoti objavljamo prodorni govor profesorice Diomire Fabjan Bajc pred množico ob spomeniku na bazovski gmajni, 8. septembra. Govornica obnavlja spomin na junake Valenčiča, Marušiča, Miloša in Bidovca ter z njihovim zgledom opominja sodobnike pred lažmi.

Dragi prijatelji,

ko stojimo na zemlji, prepojeni s krvjo štirih pogumnih in narodno zavednih mladencev, ustreljenih tu pred šestindesetimi leti - bili so prvi borci v Evropi za osvoboditev izpod fašizma - se zavedamo, da ni vseeno, kaj bomo povedali. Ni vseeno, kaj kdorkoli od nas reče in misli, kaj kdorkoli napiše, kajti vse zlo in vse dobro se spočne prav v nas, v naših dušah, v naših srcih, v naših besedah, od koder se širi in udejanja. Marsikdaj se vse začneja z drobno lažjo, končuje pa z uboji. Tako je bilo takrat, tako je danes.

Kakšne naj bodo torej naše besede? Biti morajo pravične in predvsem iskrene: v njih

naj se zrcali resnica o nas in o drugih. Naj ne bo v njih sprenevedanja in laži, besede naj ne bodo sredstvo za zavajanje in za zakrivanje dejstev, naše besede naj zrcalijo iskrene misli in iskrene želje, skušajo naj prikazati stvari take, kot so in kot so bile.

Velika laž se je začela širiti in šopiriti v dvajsetih letih, prekrila je naša imena in naše priimke, naše vasi in naše grobove, naše hribe in naše reke, nismo smeli biti več Slovenci, postali smo allogeni in alloglotti, kot da nismo tu na svoji zemlji že vsaj poldrugo tisočletje, kot da smo barbarski pritepenci.

Prvi tržaški proces je temeljil na devetindevetdesetih obtožbah, med katerimi je bilo naštetih sedemnajst umorov, v resnici pa je šlo samo za enega, in še ta ni bil nameren, šlo je za nesrečo ob času razstrelitve peklenkega stroja v tiskarni časopisa Il Popolo di Trieste.

Vekoslav Španger, obsojen na prvem tržaškem procesu na trideset let zapora, je leta 1965 izdal v samozaložbi knjigo Bazoviški spomenik, v kateri trdi: "Obtoženi smo bili ne samo vseh zločinov, ki so bili izvršeni na Primorskem in v Istri za časa obstoja tajne organizacije Borbe, temveč tudi takih, za katere nismo nikdar čuli, da bi se sploh zgodili, zraven tudi takih, ki so bili izvršeni, še preden je obstajala tajna organizacija Borba (...) ali pa (...) tedaj, ko smo bili že za zapahi."

Tako Vekoslav Španger.

Že pred obsodbo, izrečeno 5. septembra pozno zvečer, je 2. septembra beograjska Pravda objavila imena štirih, ki so bili obsojeni in usmrčeni šele štiri dni kasneje. Že naprej, že prvi dan procesa je bilo torej znano, kdo bo obsojen in kako. Obtoženci niso bili med sodno obravnavo niti zaslišani, šlo je torej za montiran proces. Ob več kot petdesetih časnikiarjih, povečini fašistih, so bili na procesu prisotni: francoski, angleški, bra-

zilski, haitski in še nekateri drugi konzuli. Kaj so naredile njihove države, da bi preprečile krvoprelitje nedolžnih? Kaj je naredila Jugoslavija? Pač: v Ljubljani je bila prepovedana študentska manifestacija.

Nas njihovo zadržanje ne spominja na bližnjo preteklost v Sloveniji, na Hrvaškem, v Bosni? Kdaj bo človeško življenje za našo toliko opevano evropsko kulturo končno pomembnejše od takoimenovane politike, ki ne zastopa nič drugega kot materialne koristi? Kdaj bo človek končno dosegel človeškost?

Sedemnajst slovenskih mož in mladeničev je bilo takrat natrpanih v železni kletki v sodni dvorani na tržaškem sodišču. Moralo bi jih biti osemnajst, a eden je sredi junija v Rimu dokončno obupal. Naši ljudje so takrat umirali osamljeni, zapuščeni od vseh, v strahotnem občutku nemoči, a vendar velikanska večina pogumno, z vero v bodočnost. Kaj jim je dajalo to moč, to upanje? Gotovo zavest, da imajo prav, da so na pravi strani, da so narodnost, jezik, dom, domovina najsvetejše vrednote, predvsem pa sta jim bila v pomoč ponos in zvestoba samim sebi!

DALJE

3

ČETRTEK
19. SEPTEMBRA
1996

O PRIJUBLJENIH TEDNIH DUHOVNOSTI

ŽLAHTNOST KRŠČANSKE KULTURE

MARJETA STRES

G. Vinko Kopal, župnik v Godoviču, je mnogim mladim poznan kot voditelj tednov duhovnosti v Stržišču pod Črno prstjo in v drugih krajih Slovenije. Številni mladi se želijo srečati s Kristusom in med seboj na teh tednih, zato sem vprašala g. Vinka o njegovih izkušnjah dela z mladimi.

G. Vinko, kdaj ste začutili potrebo po delu z mladimi? Je bil morda kakšen konkreten dogodek, ki vas je spodbudil, da ste začeli s tem delom?

To se je zgodilo na začetku mojega duhovniškega delovanja, po približno trinajstih letih, ko sem bil župnik v Ročinju. Po birmi smo se z duhovniki pogovarjali, da na Primorskem ni krščanskih laikov. Najprej so številni izobraženci postali begunci pod italijansko okupacijo, nato je še komunistični režim ljudi poslal v izseljenstvo. Na škofovo vprašanje, kaj storiti, sem odgovoril: "Vzgojiti jih moramo." Ta odgovor je postal izziv in obljuba.

Kako ste to obljubo začeli izvrševati?

Ministranti in pevci otroškega zbora iz moje župnije so rastle in tudi jaz sem moral narediti nove korake. Moral sem jim slediti, omogočiti kaj novega. Ti fantje in dekleta so srečevali prijatelje izven župnije in jih vabili na naša srečanja.

Tako se je začelo razvijati gibanje Pot. Kaj vas je pripeljalo do spoznanja o nujnosti takšnega gibanja?

Iz prvih izkušenj sem ugotovil, da mora vzgoja laikov onkraj okvirov strukture Cerkve, da mora oblikovati celostnega človeka-osebo. Zaradi tega se je pokazala nujnost napraviti tematski cikel, ki bi omogočil tako sistematično vzgojo v najpomembnejših letih, to je od 15. do 20. leta.

Kakšen pa je tematski cikel?

Iz teh potreb so se ponujale neke vrednote h katerim bi bilo treba mlade privedi in jih zanje vzgajati. Tako je nastal štiriletni cikel: Srečanje, Znamenje, Daritev, Zaveza. Prva vrednota, ki jo je bilo potrebno predlagati mladim, je bilo srečanje, in sicer neposredni dogodek srečanja med nami, učenje poglobljenega gledanja, čudenja, veselja ob srečanju in realističnega opazovanja. Vedno sem ob besedi srečanje imel v mislih in v izražanju temeljno srečanje Boga s človekom v učlovečenju. Tako smo lahko povezali božje dogajanje in se polagoma učili, da je naše vsakdanje življenje povezano z božjim dogajanjem. Vrednota, ki smo jo obravnavali naslednje leto, je bila nov način gledanja na tuzemsko stvarnost. Slednja naj bi postala za nas le znamenje, ki nam kaže še naprej od sebe v še globljo, dragocenejšo stvarnost, po kateri človeško bitje hrepeni. Iz teh

dveh vrednot ni bilo težko priti do pojma daritve. Daritev je namreč drža, s katero človek spoznano Resnico daruje drugim in je ne zadrži egoistično zase. V zadnjem letu je prišla na vrsto zaveza, ker je vse bogastvo, ki so ga mladi zaslužili in deloma osvojili, potrebovalo trdne zvestobe. Ta pa se ne začneja pri človeku, ampak nam je ponujena kot zaveza-zavezništvo od Boga.

Toda kako naj mladi to zavezo obranjajo v vsakdanjem življenju?

Spoznane in doživete vrednote srečanja, znamenja, daritve in zaveze je mogoče ohranjati in živeti v nadaljnjem prijateljskem združevanju, v oblikovanju konkretnih skupnosti, ki imajo dvojni temelj: vero v Jezusa Kristusa-prijatelja in človeško koprnenje po ljubezni.

Kako pa preiti iz skupine v skupnost, nato

v občestvo in Cerkev?

Prehod iz skupine v skupnost postaja nujna potreba in zahteva človeške osebe, ki jo lahko bogati le to, kar ima zagotovilo trajnosti. Srečanje v skupini pusti priokus razočaranja, če ni možno tega trajno živeti in v njem rasti.

To je omenil tudi sv. oče, ki nas je letos obiskal. Kako ste doživljali prijavo in sam obisk sv. očeta?

Že pri napovedi obiska sem se veselil neke oblike potrditve tega dela, saj sem ga ob branju njegovih okrožnic in govorov vedno naletel na številne vzpodbude in usmeritve. Zato je bilo srečanje v Postojni zame in za vse moje prijatelje podobno sončnim žarkom, ki so nas obsevali tisti dan.

Kakšno vlogo pa naj bi imela poglobljena verska vzgoja v slovenskem narodu?

To delo z mladimi naj bi oblikovalo polne človeške osebnosti za naslednja desetletja. Iz njih se bodo oblikovale skupnosti oz. resnične tovarišije novih ljudi, ki bodo ponovno v naš narod vnesli žlahtno krščansko kulturo. To tudi izhaja iz našega cilja novi človek-novo občestvo-nova kultura.

In za konec, česa iz srca želite mladim?

Vsem, ki so mladi ali se čutijo mlade, želim, da bi zaslužili vso skrivnostno stvarnost, v katero je zajeto človeško bitje. Naj se nikdar ne prenehajo odpirati tej stvarnosti, jo raziskovati in se ji čuditi.

Najlepša hvala za vaše misli in obilo božjega blagoslova pri vašem delu.

LETOVANJE "LUČKARJEV" V PORTOROŽU

MARIJA PRIMC

Ob 25-letnici delovanja ekumenskega gibanja Vera in luč

Pred dvema tednoma se je izteklo teden ekumenskega gibanja Vera in luč v Portorožu, kjer je letovalo 51 ljudi (6 družin, 4 odrasle "lučke" brez staršev, pet sorojencev, dva duhovnika, dve kuharici, 14 drugačnih otrok-lučk in 18 mladih prijateljev tega gibanja) iz 11 različnih skupin po Sloveniji. Gibanje Vera in luč namreč vsako leto organizira nekaj letovanj oz. duhovnih tednov. Letovanje v Portorožu je letos tretje (prvo je bilo v Dominikovem domu na Pohorju, drugo pa v vasi Soča v Trenti). To je tretji od letošnjih tednov, ki jih zajema program ekumenskega Gibanja Vera in luč. Poudarek tega portoroškega letovanja je na duhovni vsebini in na 25-letnici delovanja Gibanja. Za vsebino tega letovanja so vzeli priliko o semenu in gorčičnem zrnu, ki zraste v veliko drevo. Prilika je prisposoda tega gibanja, ki je iz drobnih začetkov zrastle v veliko drevo, razširjeno po celem svetu. Vsako leto je eno od srečanj v Portorožu, kamor tudi vedno povabijo koprškega škofa Metoda Piriha, ki je sprva prihajal v Portorož birmovat te drugačne otroke. Zdaj, ko se odnosi duhovnikov do teh otrok po slovenskih župnijah spreminjajo in lahko ti otroci prejmejo zakrament birme velikokrat v svojih župnijah, včasih pa v okviru skupine Vera in luč, škof Piriha nima več birmovanja za te otroke-lučke, vendar vedno rad prihaja na povabilo na ta srečanja. Tudi letos je v portoroški cerkvi ob somaševanju nekaj duhovnikov daroval mašo, ki so jo na posebno prijeten način oblikovali ti drugačni. Nazorno so prikazali priliko o sejalcu. Škof je v svojem mašnem na-

govoru lepo poudaril, da Jezus ne seje samo v dobro zemljo, ampak tudi med trnje. Med drugim je še dejal, da se nimamo česa bati za te otroke in njihovo prihodnost, saj so na poseben način bolj božji. Veliko bolj smo lahko zaskrbljeni za tiste, ki hodijo svoja pota (zasvojenici...), ki se za Kristusa in božjo besedo ne zmenijo: "Ti naši otroci pa so tega obvarovani".

Po maši je bilo na dvorišču pred cerkvijo veseli del dneva, ki so ga ti letoviščarji pripravili v okviru programa portoroškega letovanja, kjer so peli, igrali na instrumente, plesali in v te igre vključili škofa Piriha, portoroškega župnika Prelca, pa druge duhovnike, ki so s škofom somaševali.

Pri ekumenskem gibanju Vera in luč, ki je nastalo pred 25 leti z romanjem v Lurd, je razširjeno po vsem svetu (v približno 135 deželah) in zajema katoličane, protestante, grške pravoslavne in muslimane, imajo razdeljena srečanja na štiri čase: prvi čas je čas srečanja, izmenjave, darovanja (pogovori med starši na določeno temo, ki jo pripravi koordinator skupine ali duhovnik ali pa kdo od staršev). V tem času se pogovarjajo "lučke" - to so otroci in odrasli z motnjami v duševnem razvoju. V teh pogovorih je več praktičnega dela, igre, plesa, pesmi. Drugi čas oz. srečanje je maša ali pa bogoslužje božje besede. Tretji čas je čas praznovanja - to je po maši, ko praznujejo rojstne dneve z agape in igrice s plesi. Četrti čas je čas med srečanji (vsaka skupina se sreča enkrat mesečno) - čas obiskov, utrjevanja vezi, prijateljstva.

ČLOVEK - BITJE VERE (3)

ZVONE ŠTRUBELJ

V človeku je neka osnovna, temeljna vera, ki je še pred vsako religiozno opredelitvijo. Rečemo ji lahko kar temeljno zaupanje ali pra-zaupanje. Z drugimi besedami: to je spontana pritrditev življenju. S to osnovno držo človek reče življenju "da!", priznava v sebi, v vsaki stvari in v svetu kot celoti smisel in pozitivno vrednost. Ta določenost za pozitivno je v koreninah človeškega bitja. Ne gre za zaupanje temu ali onemu posamezniku niti za splošno zaupanje temu ali drugemu miselnemu, moralnemu ali socialnemu sistemu. Gre za najbolj univerzalno in temeljno zaupanje, tisto, ki je kot temelj vseh drugih zaupanj. Govorimo o zaupanju bitju kot takemu.

Zavzeti odnos do takega temeljnega zaupanja pa vodi v osnovno ali temeljno življenjsko izbiro, k primarni odločitvi. Ta odločitev bo dejavna v vseh konkretnih odločitvah. V odnosu do nje so vse konkretne odločitve sekundarne. Ta osnovna življenjska izbira je lahko

pritrđilna ali odklonilna, glede na človekovo podzavestno in včasih tudi zavestno izbiro. Ta tako pomembna, recimo kar primarna človekova odločitev odgovarja na osnovna življenjska vprašanja: ima življenje smisel? Je vredno živeti? Ali ima moja osebna prihodnost kak cilj? Ali prihodnost človeštva kam vodi? Ima razvoj sveta in kozmosa kak cilj?

O teh vprašanjih ne odločam samo s svojim razumom, ampak z vsem svojim bitjem. Eksistenčna vprašanja o smislu, resnici in vrednotah zajamejo človeka v celoti. Odgovori niso na ravni evidence, jasne razumske razčlenbe. So na najbolj osebni ravni mojega bitja, ki je v tem v celoti določen ali pozitivno ali negativno. Vsa moja dejanja bodo konkretni izrazi te osnovne izbire, saj je identična z zavestjo, ki jo imam o samem sebi. Je tudi identična z mojo eksistenco. Preko nje določam, kako biti človek. Prvi, ki je izrecno dal filozofsko težo kategoriji "izbire", primarne odločitve, je bil danski krščanski filozof S. Kierkegaard. V slovenščini lahko bolj kot o odločitvi ali izbiri, govorimo o temeljni "določitvi". Kot rečeno, z njo določim, definiram svojo lastno eksistenco, kako sem in kako še mislim "biti človek".

S temi ugotovitvami želim usmeriti bralca k razmišljanju o sebi in seveda, če se mu zdi vredno miselno in duhovno potovati z mano, k njegovemu odnosu do Boga kot temelja vseh bivajočih stvari in kot pozitivnega privlačnega pola človekovega srca. To, da utemeljujem trditve, da je človek bitje vere, se pravi, spontano (po svojem bitju samem) določen za pozitivno, lepo in vredno in zato bitje zaupanja, ne izključuje vseh tistih dvomov, ki se človeku prikradejo na obronkih niča, in končno, ne izključuje tudi vseh tistih bralcev, ki se ne strinjajo z mano, ker problematičnost resničnosti doživljajo drugače, morda z negativnimi predznaki. Nihilističen odgovor na vprašanje o resničnosti in vrednosti človeškega življenja in bivanja sploh ostaja in se ga ne da znikati. Ostaja in obstaja kot možnost. V nadaljevanju razmišljanja bom opredelil kot nedeljski sprehod, ki pa se zaključi v nedeljo zvečer, pred ponedeljkom, ko se začne vsakodnevno življenje z vsemi skrbmi in odgovornostmi. Takrat se zgodi vsakemu, da enostavno in spontano spet preide na pozitivni pol bitja in bivanja.

VSESLOVENSKO SREČANJE MLADIH V STIČNI

MARJETA STRES

V soboto, 21. septembra 1996, bo v Stični na Dolenjskem že 10. tradicionalno srečanje verne mladine.

V pogovoru z g. Milanom Knepom, predsednikom Medškofijskega odbora za mladino, sem želela izvedeti več o tem srečanju.

G. Knepe, kdaj se je porodila ideja o prirejanju vseslovenskega srečanja mladim v Stični?

Vseslovensko srečanje mladine v Stični bo letos že deseto po vrsti. Prvo srečanje je bilo leta 1981, ko je na povabilo takratnega odbora za študente in voditelja dr. Rudija Koncilija obiskal Slovenijo brat Roger iz Taizeja. Prišlo je več kot 5000 mladim. Naslednje leto je bilo t.i. Frančiškovo leto, ko smo se spominjali 800-letnice njegovega rojstva. Stiška cistercijska opatija je spet gostila nekaj tisoč mladim. Tako so srečanja postala tradicionalna.

Kakšna pa so bila dosedanja srečanja?

Do l. 1990 je bil prvi del posvečen molitvi in petju duhovnih pesmi v baziliki, ki je tretja najdaljša cerkev v Sloveniji. V drugem delu so se mladi na velikem samostanskem dvorišču razdelili v skupine in se pogovarjali o določeni temi, ob koncu pa je sledila sv. maša. Omenjenega leta pa smo pogovor po sku-

pinah nadomestili s pričevanji znanih osebnosti in nastopom priljubljenih glasbenih skupin. Tako je Stična gostila vrhunske športnike, glasbenike, kulturnike in izjemne pričevalce vere iz vrst duhovnih gibanj, misijonarjev, duhovnikov, redovnic... Lani je bil med nami Daniel Ange, apostol mladim v Franciji. Za ključek srečanja pa je tudi sedaj sv. maša, ki je za vse izredno doživetje. Videti je, da se je nova zasnova pri mladim prijela, saj jih pride vsako leto več. Zadnja leta se število udeležencev giblje med 7000 in 8000.

Kakšno pa bo letošnje srečanje glede na manifestacijo vere številnih mladim na srečanju s sv. očetom v Postojni?

Maja letos nas je obiskal sv. oče. Vsi imamo še živo pred očmi ta nepozabni dogodek, ko se je na postojnsko letališče za papežev rojstni dan zgrnilo več kot 50.000 mladim. Tolikšne množice ni nihče pričakoval. Prireditveni

prostor je bil premajhen. Postojna '96 je bila veličastna in hkrati zelo osebna. To, kar se bo letos dogajalo v Stični, želi izzveneti kot nadaljevanje hoje po poti, ki nam jo v novo tisočletje kaže papež. Geslo Stične '96 je: "Gospod, h komu pojdemo? Besede večnega življenja imaš" (Jn 6, 6-8). To je hkrati tudi naslov poslanice, ki jo je za 11. svetovni dan mladim pripravil papež Janez Pavel II. Letošnji svetovni dan mladim obhajajo mladi vsega sveta v svojih škofijah in v svojih deželah. Letos torej ni mednarodnega srečanja. L. 1955 je papež obhajal svetovni dan mladim v Manili na Filipinih, z evropsko mladino pa še v Loretu. Leto, ki je pred nami, bo pri nas potekalo pod geslom *Od Postojne do Pariza*. V Parizu bomo namreč avgusta 1997 obhajali 12. svetovni dan mladim, ki se ga bomo množično udeležili tudi mladi iz Slovenije.

Prosim Vas za kratko predstavitev gostov in program Stične '96.

Stična '96 bo na novem prireditvenem prostoru in na

novem, bistveno povečanem odru. Tu je še ena tehnična novost, na voljo bodo sedeži. Nadvse pa bo seveda zanimiv program. Na začetku bo molitev, ki jo bodo vodili bogoslovci, nato bo spregovorila Slovenka leta dr. Metka Klevišar, za njo se bodo z glasbo, koreografijo in besedo predstavili skavti, Mladi za zedinjen svet, Gibanje Pot in Združenje katoliških študentov. Po pričevanjih dveh bogoslovcev nas bo nagovoril med mladino izredno priljubljeni p. dr. Marko Ivan Rupnik iz Rima. Dopoldanski del bosta zaključila nastop in pogovor z glasbeno skupino Gloria. Del daljšega odmora bodo lahko najbolj zavzeti izkoristili za pogovor s p. Rupnikom. Po vsem tem bo sv. maša. Toda ne bomo se še razšli, saj bo popoldne popestril še pevec Adi Smolar.

Za konec pa, kaj želite povedati mladim, ki se odločajo, ali bi šli na to srečanje?

Za srečanje v Stični ne delamo reklame. Kdor jo je enkrat doživel, pripoveduje drugim, zato je vsako leto več udeležencev. Čeprav je zadnja leta nekajkrat lilo "kot iz škafa", to mladim ni zaustavilo. Ne dvomim, da se nas bo letos zbralo rekordno število. Prisrčno vabljeni!

BESEDA ŽIVLJENJA

25. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

"POHUJŠLJIVA" BOŽJA PRAVIČNOST

Mislím, da med nami ni nikogar, ki bi bil pripravljen delati za takega gospodarja, ki daje enako plačo za eno uro dela kot za cel dan garanja. Po naši pameti so imeli čisto prav tisti, ki so pri obračunu zvečer protestirali: "Kje je tu pravica? Enako plačuješ tiste, ki so prišli delat pod noč, kot nas, ki smo prenašali težo dneva in vročine!" Pravim: po naši pameti. Jezus je s tole zgodbo imel namen povedati nekaj zelo pomembnega za naše življenje. Resnica, ki smo jo slišali že v prvem berilu iz ust preroka, izbaja: "Moje misli niso vaše misli in moja pota niso vaša pota, govori Gospod." Jezus je hotel poudariti, da je božja pravičnost drugačna od človeške. Naša pravičnost nosi pečat naše omejenosti, ker nujno sodimo le po tem, kar vidimo, božja pa se ravna po namenih srca, po ljubezni, ki jo vsakdo od nas premore.

Krivice Bog ne dela prav nikomur. Vsakemu od nas daje dovolj možnosti, da bi bil srečen tu in potem vso večnost, v kateri se bo nadaljevalo naše življenje, kakršnega smo sejali na tem svetu. Vsaka nevoščljivost je čisto odveč. Gospodar v današnjem evangeliju "protestnika" sprašuje: "Ali je tvoje oko hudobno, ker sem jaz dober?" Slovenski pregovor ne povedati, da je na tem svetu nevoščljivosti toliko, da ne bi bilo treba drv, če bi gorela, in ne bi ugasnila do konca sveta. Ljudje smo čudna bitja: če se komu dobro godi, se brž zaleže v naše srce črv nevoščljivosti in privoščimo mu, če mu ne gre vse po sreči. Nevoščljivost, privoščljivost razodevata strašno pomanjkanje ljubezni do bližnjega, ki je prva in temeljna zapoved Jezusovega učenca, kar želimo biti mi vsi.

Vrnimo se k evangelijski zgodbi. Gospodar je šel najemat delavce ob različnih urah dneva. Gospodar v tej zgodbi je seveda sam nebeski Oče, delavci-najemniki pa smo ljudje. Dan se je pri Judih začel zjutraj ob šestih. Torej so prvi šli na delo že ob tej uri. Tudi nas je Bog poklical že "zjutraj" v naši otroški dobi, saj smo vero prejeli v zibelki, kot dediščino svojih staršev. To je nedvomno velika milost, ki pa izgubi vsako veljavo, če z njo ne sodelujemo. Kaj bi koristilo iti na delo ob šestih zjutraj, pa potem ves dan pasti lenobo? Tako ravna vsak, ki je bil brž po rojstvu krščen, potem pa za rast svoje vere skoraj nič več ne napravi. Hodi še k verouku do prvega obhajila in do birme, potem pa se "potrudi", da vse čimprej pozabi in živi kot pogan, ki za Boga še slišal ni nikoli. Seveda otrok ne more v veri rasti sam, ampak potrebuje oporo svojih staršev. Janez Pavel I., katehet na papeškem sedežu, je nekoč dejal: "Prvi katekizem, ki ga berejo otroci, je življenje njihovih staršev." Potem je gospodar klical okoli devetih pa še opoldne. Tudi k veri so mnogi poklicani v kasnejši življenjski dobi. Morda k temu pripomorejo dobri zgledi prijateljev, dobra knjiga, ki jo človek dobi v roke, ali kaj drugega - Bog ima nešteto poti do srca. Taki ljudje vero znajo bolj ceniti, ker vedo, koliko truda stane, da prideš do nje. Čeprav so v božji službi manj časa, so pa z večjo ljubeznijo in edino ta pri Bogu nekaj tehta. Nazadnje se je gospodar odpravil na trg, kjer so stali ljudje, ob petih popoldne, eno uro pred koncem dneva. To je podoba tistih, ki najdejo pot do resnične vere na večer svojega življenja. Morda so bili krščen, morda so v otroških letih prejeli zakrament, pa je prišlo v življenju kaj vmes, da so vero pousem zanemarili, da je bila zakopana kot žerjavica globoko pod pepelom, zdaj pa, ko se bliža srečanje z Gospodarjem in ura plačila, ta pepel razpihajo in plamen vere spet oživi. To je izredna milost, ki ni dana vsakomur.

Vsakomur pa Bog - pravični Gospodar - zagotavlja plačilo za ljubezen, s katero mu služi.

SÃO PAULO V BRAZILIJU

IZ ARZENALA, KJER KUJEJO UPANJE (3.)

DANIJELO DEVETAK

O absolutni in slepi revščini velikega dela prebivalstva brazilskega mesta São Paula bi lahko pisali debele knjige. Vedeti za stvari, ki se tam dogajajo, je eno; povsem drugače je jih videti, živeti pa še nekaj tretjega.

CASA VIDA

Z dvema prijateljema sem obiskal lepo urejeno hišo, poimenovano Casa vida. Dvajset živahnih otrok nas je takoj privleklo v svoje igre. Triletni deček me je povlekel za hlače, nagovoril "Tiu!" (stric) in mi kazal odvezan čevlček. Ko so drugi videli, da sem mu privezal vezalke, so si odvezovali vezalke in prihajali, da bi jim jih zavzeli; prihajali so, da bi

kdo svojo pozornost vsaj za trenutek "zavezal" na njihov negotovi in ranjeni svet... Otroci v tej izjemno čisti hiši, ki jo vzdržuje Semig iz Turina, imajo AIDS.

FEBEM

Obiskali smo tudi ustanovo Febem, ki v ogromni palači na čudovitem griču sredi zelene bogate četrti v središču mesta skrbi za 400 otrok (starih do 7 let). Njihovi starši so zaporniki, prostitutke ali zasvojeni z mamili. Grozljivo je bilo videti, kako deluje ta državni (!) inštitut: zaposlenih je bilo 480 funkcionarjev (torej več kot otrok), ki so s kavico ali cigareto v roki buljili v papirje v svojih uradih. Otroke smo videli, ko so se v učilnicah zbužali po popoldanskem

počitku; bilo jih je dosti, in vendar so bili videti zelo sami... Bolj kot hrane ali strehe nad sabo so bili prestrašeno žejni koga, ki bi jih pobožal, prijel v naročje, se z njimi poigraval. Vsega tega niso imeli, kot niti ne nobene igrače. Nad sto je bilo dojenčkov ali otrok pod 2. letom starosti, ki so z malih blazin ob robovih hodnika, kamor so jih "parkirali", z velikimi očmi lovili pozornost mimoidočih. Ko se je kdo ustavljal ob njih, je bil praznik!

V tem trenutku zastopniki države iščejo način, kako bi se znebili vseh teh 400 otrok, kajti ozemlje ustanove bi zaradi svoje posrečene lokacije utegnili zanimati marsikaterega bogatega zasebnika. Brazilska država - žal - še enkrat razodeva, da verjetno nima posebnega čuta za to, v kaj je treba investirati...

DALJE

P. Émilien Tardif v Ljubljani

Seminar *Prenove v Duhu* ali za novo evangelizacijo, ki jo vneto priporoča sveti oče Janez Pavel II., je potekal na stadionu za Bežigradom 6., 7. in 8. t.m. Vse dni je bilo čudovito vreme, kar je še bolj pripomoglo k temu, da je srečanje lepo uspelo. Tokrat se je nabralo še več ljudi kot na prvem srečanju l. 1990. Pater Émilien Tardif je z gorečo in močno besedo, vedrim nasmejanim obrazom oznanjal veselo novico našega Gospoda Jezusa Kristusa. To dela že več kot 20 let po mnogih krajih sveta od tedaj, ko je bil čudežno ozdravljen hude pljučne tuberkuloze. Da ima ta misijonar - iz Dominikanske republike,

po rodu Kanadčan - dar ozdravljanja, smo vsi lahko videli na tem enkratnem srečanju, kakor pravi evangelij: slepi vidijo, gluhi slišijo, hromi hodijo in ubogim se blagovest oznanja. Pater vedno poudarja, da on samo moli, ozdravlja pa Jezus.

Rad bi opisal čudežno ozdravljenje (p. Tardif ga imenuje *znamenje*) gospe Marije Mozetič iz Nove Gorice, ki jo osebno poznam že mnogo let. Imela je velike težave s hrbtenico; z leti se je njeno stanje čedalje slabšalo, tako da je pri hoji potrebovala oporo palice in je že mislila nakupiti bergle.

Do tega pa ni prišlo, ker se je Gospod Jezus, Gospodar nemogočega, usmilil in Marija od 6. t.m. hodi čisto normalno, se vozi s kolesom, vsa je pomlajena in - kar je zelo pomembno

- zgovorno priča o živem Jezusu, ki nas ljubi in ozdravlja na duši in na telesu prav tako kot pred 2000 leti v Sveti deželi.

Čudežev telesnih ozdravljenj je bilo precej, ker je bila vera ljudi preprosta, ponižna in živa, tako da je Jezus lahko delal. Zelo lep čudež je bilo spreobrnjenje možaka, ki celih 56 let ni bil pri sveti spovedi.

Če bi koga, ki prebira te vrstice, zamikalo, da bi kaj več zvedel o tem srečanju *Prenove v Duhu*, si lahko priskrbi kaseto, videokaseto ali knjige p. Émiliena Tardifa. Naslov: *Prenova v Duhu, Prečna 1, 1000 Ljubljana*. - B.D.

ANDREJ ZINK- DEKAN IN ŽUPNIK NA OPČINAH

JURIJ PALJK

Znani tržaški odvetnik in politik dr. Drago Štoka je pred kratkim izdal zanimivo knjigo, ki nosi naslov *Andrej Zink, dekan in župnik na Opčinah*. Gre za izredno lepo oblikovano knjigo večjega formata, v kateri pisec raziskuje malo poznano delo in življenje openskega dekana, ki je na Opčinah preživel vrsto let, saj je bil tu župnik od leta 1912 pa vse do leta 1950, ko se je na povabilo takratnega tržaškega škofa Santina umaknil v pokoj.

Knjiga je zanimiva predvsem zato, ker odkriva del tako imenovane "male zgodovine"; prikazuje nam izsek iz za Primorje zelo hudih časov. Če je res, da zgodovine ne pišejo veliki ljudje, ampak jo tkejo predvsem posamezne zgodovine malih ljudi, je tudi knjiga o župniku Zinku dober prispevek za poznavanje naše primorske zgodovine. Dr. Drago Štoka se je pri pisanju knjige odločil za to, da navaja predvsem dokumente iz bogatega arhiva, ki ga je za seboj pustil župnik Zink; vsemu temu je dodal še spomine starejših Opencev. Dr. Štoka ne interpretira zgodovine, ampak pušča, da življenje in delo župnika Zinka sama zase govorita. V tem je knjiga odlična in nam samo še dokazuje to, da je imela Primorska veliko podobnih ljudi, ki so bili ponosni in zavedni Slovenci tudi v časih, ko je to bilo zelo težko.

Gradivo za knjigo je dr. Štoka našel med pregledovanjem bogatega openskega župniškega arhiva, ki sega celih tristolet petdeset let nazaj, poslužil pa se je tudi škofijskega arhiva. Podoba openskega dekana Zinka je dr. Štoka pritegnila predvsem zaradi časa, v katerem je deloval in tudi zaradi župnika samega, ki je veljal za trdnega in upornega Slovenca, za župnika, ki je imel izrazit smisel za socialne probleme in tudi za človeka, ki se ni ustrašil največjih težav. Znano je namreč, da je župnik Andrej Zink fašistične škvadraste nagnal iz openske cerkve, da je posređeval večkrat pri nemških oblasteh med drugo vojno za svoje farane, da je znal sodelovati z vsako oblastjo, da je predvsem skrbel za svoje vernike. Dr. Štoka piše v uvodnih besedah, da je bil župnik

Zink goreč dušni pastir, zelo zavzet in skrben za svoje župljane, "človek s političnim čutom in veliko ljubeznijo do vseh, zlasti do svojih župljanov".

V knjigi so zbrani tudi spomini na župnika Zinka, ki so jih zbrali Berta Vremec, Marica Dolenc in avtor knjige.

Lepo oblikovano knjigo - za kar je bila odgovorna Jasna Merku - krasijo fotografije iz župniškega arhiva, Dušana Jakomina, Pepke Škerlavajeve, Zvonka Vidaua, Berte Vremec, družin Franca Malalana in Justa Daneua in foto studia Loredana. Pri izdaji knjige, ki so jo omogočili pastoralni svet za Opčine, Slovenska prosveta in Zadržna kraška banka na Opčinah, so sodelovali Berta Vremec, Tomaž Simčič, župnik Zvone Štrubelj, Matejka Peterlin Maver, ki je bila lektorica in je poskrbela za prevode iz italijanskega in latinskega jezika, Monica Openrinder Vremec pa je prevedla nemške tekste; Marko Štoka je narisal zemljevide. Knjigo je lepo natisnila tiskarna Graphart iz Trsta.

Pričevanje o župniku Andreju Zinku je lep kamenček v mozaiku zgodovine primorskih Slovencev, in mozaiku, ki še zdalec ni dokončan. Take knjige, kot je knjiga dr. Štöke, prispevajo k temu, da so glavni obrisi celostne podobe že dobro vidni. Pričajmo nam o naših koreninah, na katere smo lahko in moramo biti upravičeno ponosni.

SZSO V TRETJE DESETLETJE DELOVANJA

PETER ČERNIC

Niti mesec ni še minil od konca zadnjega poletnega skavtskega tabora in že so spet na delu voditelji Slovenske zamejske skavtske organizacije (SZSO).

Tokrat so se zbrali v Trnku pri Pivki v soboto, 8. septembra, in nedeljo, 9., da bi se na podlagi predlogov deželne vodstva prosto pogovorili, kako biti kos svojemu vzgojnemu poslanstvu ob vstopu v tretje desetletje skavtskega delovanja. Srečanje, ki je torej potekalo na deželni ravni, spada v širši sklop pobud ob 20-letnici ustanovitve organizacije, ki združuje slovenski skavtizem v Italiji.

SZSO je trenutno največja mladinska organizacija, ki jo zamejski prostor premore. V tem dvajsetletju je veliko pripomogla k spoznavanju in zbliževanju skavtov v zamejstvu (pomislimo samo na štiri jamboreeje, t.j. skupne taborje). Nastala je kot enotna organizacija, a je zaradi dolgoletne tradicije bodisi goriške kot tudi tržaške veje ohranila v svojem statusu neke vrste federativno ureditev, ki daje zelo veliko avtonomijo pokrajinskim realnostim, zato so še vidne določene razlike med Gorico in Trstom. V zadnjih časih pa so se le-te izrazito zmanjšale in se zdi, da smo priča novi fazi razvoja SZSO-ja. Sem

lahko uvrstimo tudi to septembrsko srečanje. Deželno vodstvo je namreč prepoznalo, da novi časi zahtevajo tudi nove odgovore in da bo v bodoče potrebna preobnova struktur organizacije. V tej perspektivi je sprejelo že vrsto ukrepov, ki naj bi poenotili nekatere administrativne zadeve; ob priložnosti pa je želelo sprožiti tudi prost pogovor med voditelji o morebitnem poenotitju vzgojno-metodoloških principov. Izživna tema za voditelje, ki so v prostem pogovoru iskali odgovorov, nakazali svoje predloge in zarisali osebne vizije razvoja

skavtizma v zamejstvu. Ob koncu dvodnevne srečanja so prisotni soglašali, da je metodološko poenotenje potrebno, in se jasno izrekli, da mora temeljiti na načelu vsestranskega razvoja in napredovanja vsakega člana na podlagi enotnega vzgojnega načrta. Prisotni voditelji so torej potrdili pomen stega (krajevne enote, ki združuje vse starostne veje) kot temeljne celice, ki lahko zagotavlja kontinuiteto tega vzgojnega trenutka. Na ta način bo vzgojno delo boljše.

V našem kratkem poročilu naj povemo še, da so se v nedeljo zjutraj voditelji srečali z nekaterimi predstavniki Zveze slovenskih katoliških skavtov in skavtinj (med njimi je bila tudi načelnica Ana Fajdiga), ki so jim orisali trenutno situacijo katoliškega skavtizma v Sloveniji in so zamejskim skavtom zagotovili nadaljnje sodelovanje na vseh nivojih, kar obeta bodočo medsebojno obogatitev.

V Idriji pripravljajo razstavo Pier Paola Pasolinija

V petek, 27. t.m., bodo v Idriji svečano odprli Pasolinijevo razstavo, s katero se bodo v tem mestu spomnili velikega italijanskega intelektualca furlanskega rodu. Kaj ima Idrija skupnega s Pasolinijem? Če ne drugega, vsaj to, da se je Pier Paolo Pasolini nekaj časa v Idriji tudi šolal, saj je bil njegov oče častnik in je bil v času fašizma premeščen tudi v Idrijo. Idrijska razstava bo posvečena velikemu furlanskemu poetu in filmskemu režiserju Pasoliniju predvsem z namenom, da javnost opozori na dejstvo, da Pasolini ni nikdar pozabil na Idrijo in predvsem pa ne na svoje furlanske korenine. Prav furlanskemu obdobju njegovega življenja bo idrijska razstava posvečena. O tej kaj več prihodnjič.

PREJELI SMO

NEKAJ O ZGODOVINI

MARIJA ŠČUKA-KERŽE

Ko nam v teh dneh italijanski mediji pogrevajo spomine na grozodejstva v zvezi s fojzbami, se na tiho veselim.

Čeprav nisem istrska begunka, čeprav sem zavedna tržaška Slovenka... Pravim si, da vsak tak pretes mora nekaj razčistiti. Morda bo prav ta mrzlica, ki je zajela vso Italijo, privedla do tega, da bom stopila korak naprej v iskanju resnice o izginotju mojega očeta. Že petdeset let iščem to resnico.

Strelji, ki so odjeknili na bazo-viški gmajni leta 1930, so pospešili antifašistični odpor in organiziranost Slovencev v naših krajih. Moj oče, Anton (Zorko) Ščuka, je bil v tistih letih med voditelji tega ilegalnega narodnega odpora v Trstu; odgovoren je bil za organiziranje slovenske mladine. Posvetil se je predvsem študentom iz Trsta in Gorice in v njih vzbujal narodno zavest. V svojem stanovanju v ul. sv. Frančiška je organiziral dvorano, kjer se je slovenska mladina v Trstu na skrivaj zbirala in kulturno udeleževala. Obenem je sodeloval s Tigrom pri pripravi sabotaž in pri obveščevalnem delu v korist vojskujočih se zahodnih demokracij. Aretiran septembra 1940, je bil zaprt v sodnijskih zaporih v Trstu in v Regina Coeli v Rimu.

"Na II. tržaškem procesu ga je Posebno sodišče za zaščito države 14. decembra 1941 obsodilo na smrt skupaj z osmimi soobtoženci, naslednji dan je bil s tremi soobtoženci pomiloščen na dosmrtno ječo, ki jo je prestopil do februarja 1944 v Portolongone na otoku Elbi. Po kratkem bivanju doma se je poleti 1944 umaknil v Švico, po vrnitvi in osvoboditvi Trsta ga je maja 1945 varnostna služba jugoslovanske uprave v Trstu aretirala in za njim se je izgubila vsaka sled", tako dobimo pisano o njem v Primorskem slovenskem biografskem leksikonu.

O njem potem res nismo imeli več nobenih vesti. Že od mladih let sem se vedno spraševala, kako je moj oče izginil. Čudila sem se, kako da ni mogoče kaj storiti, da

bi se kaj izvedelo o njegovem izginotju. Ob vsakem povpraševanju smo naleteli na neprebojno steno tišine. Molč o tem, kot o toliko drugih povojnih izginotjih, ki ga je odredil jugoslovanski komunistični režim, je bil neizprosno, krut, boleč.

Prvi odgovor sem dobila šele junija 1983, ko je italijanska revija *Storia illustrata* objavila seznam žrtev, katere so jugoslovanske oblasti 1945 zelo verjetno pokončale v fojzbah. Med temi, nekaj več kot štirideset žrtvami, ki jih navaja revija, je bilo tudi očetovo ime. Tako je v meni počasi rastle prepričanje, da sedaj vem, kako se je očetovo življenje zaključilo. A ni bilo tako.

Po osamosvojitvi Slovenije sem imela dostop do gradiva, ki ga hrani Ministrstvo za notranje zadeve v Ljubljani. Iz teh informacij izhaja, da je bil moj oče obtožen "tuje agenture", vzrok aretacije pa je bilo njegovo sodelovanje z angleškim *Intelligence Service*-om. Nekajkrat je bil zaslišan, najprej v tržaškem in potem v ljubljanskem zaporu, potem pa avgusta 1945 odpuščen. Na enem teh zapiskov, ki predstavlja povzetek, sem dobila pripis s svinčnikom: *likvidiran*. Kakšno vrednost pa naj dam temu pripisu?

Kot poroča zgodovinarica dr. M. Kacin-Wohinc (*Prim. srečanja* št. 147, 1993) na osnovi gradiva, ki ga hranijo v arhivu Ministrstva za notranje zadeve, je bila večina primorskih tigrovcev, in ne samo teh, zasliševana v zvezi s špijonažo za Anglijo.

"Bivši tigrovci, ki so zbirali obveščevalne podatke zgolj iz nacionalne zavesti, se ne morejo tretirati kot sodelavci obveščevalne službe, vendar lahko predstavljajo v določeni meri njeno bazo". (Arsnz, 403 -1-ZA). Tudi ožji sestanek vodstva Zveze komunistov Slovenije junija 1958, ki je

zavnil vključitev Tigra v zvezo borcev, je ugotavljal, da se "za sedanje akcije teh ljudi (za vključitev v zvezo borcev) skriva načrtna tuja obveščevalna služba vohunske akcije..." (B. Krajgher) ter med drugim sklenil: "Vse nam sovražne elemente naj zasliši notranja uprava, zakaj in kako so postali aktivni." (I. Maček, Arhiv Slovenije, Referat ZKS, III/8).

Zakaj je tedanja jugoslovanska oblast skušala zanikati pozitivno antifašistično vlogo predvojne Tigra? "Bil je očitno potencialna nevarnost za socialistični režim, ki so se mu »tuje agenture« zdele najbolj nevarne" (M. Kacin-Wohinc, *Prim. srečanja* št. 147, 1993).

Ti dokumenti so šele sedaj na razpolago zgodovinarjem, po petdesetih letih. Zavedamo pa se, da so to le fragmenti, ki nikakor ne morejo popolnoma osvetliti tistega temačnega povojnega obdobja. Zato trdno upam, da se bodo odprli še vsi tisti skrivnostni arhivi, kjer so ljubosumno shranjeni vsi ostali zgodovinski podatki. A ne samo zato, da bi le rešili mojo uganko, ampak tudi, da bi si popravila mnenje o tem, kako se zgodovina gradi.

PDG IZ NOVE GORICE V SEZONI 1996/97

Primorsko dramsko gledališče vabi Talijane prijatelje v svoj novogoriški hram, kjer bodo vse abonmajске predstave gledališke sezone 1996/97.

Abonmajski program vsebuje šest del: pet v izvedbi domačih gledališnikov, eno pa bo predstavilo zamejsko SSG. Izvajalo bo ironično, a obenem grozljivo farso židovskega dramatika Georga Taborija *Mein Kampf* v režiji Borisa Kobala. Igra je bila vključena v lansko sezono SSG.

PDG ponuja letos kar dve krstni uprizoritvi: Vinka Modendorferja *Štiri letne čase* (režiser Samo Strelec), z zgovornim podnaslovom *Ena vesela poslanska komedija - v dveh aktih* - z lahkotnim zapletom in brutalno izpeljavo, nekakšna politična komedija, ki bo doživela svoj krst, ravno ko se bodo Slovenci pripejajali na volitve. Delo je prejelo prvo nagrado na anonimnem natečaju, ki ga je ob dvestoletnici smrti A.T. Linhartar razpisalo Borštnikovo srečanje '95. Tudi *Čarobnice* Mirka Zupančiča bodo pod vodstvom Katje Pegan prvič zaživele na odru. Ta sodobna inačica antične Lizistrate prikazuje žensko v vsej svoji upornosti in zvičajnosti. V novem prevodu Milana Jesiha bodo igralci predstavili Shakespearovega *Riharda Tretjega*, znanega mračnega

oblastneža v režiji Mileta Koruna. Prvič bo v slovenščini (za prevod je poskrbel Srečko Fišer) melodramatična komorna predstava za dva igralca, zelo uspešnega angleškega pisca mlajše generacije Jima Cartwrighta. Režiral bo Maciej Englert. Meseca maja bo na sporedu Tauerjevo delo *Mimesis* v lahkotnem eksperimentalnem žanru (kot je pripisal avtor sam).

Poleg teh rednih predstav bodo še ponovitve iz prejšnjih sezon. Iz dodatnega programa naj zabeležimo še Mullerjev *Kvartet* (režiser Emil Hrovatin) in gostovanja raznih priznanih gledališč iz tujine. Oglasil se bo tudi Amaterski mladinski oder z dvema postavitvama (Frane Puntar *Pesem gre na zmenek* in Fran Milčinski *Iz devete dežele*) in ponovitvama iz prejšnjih sezon.

Kdor bi želel imeti abonmajsko izkaznico, naj se čimprej zgasi pri blagajni PDG v novogoriškem Kulturnem domu od 23. septembra do 4. oktobra. Okenca je odprto od ponedeljka do petka, od 9.30 do 11.30 in od 15.30 do 19. ure.

I.K.

TIEPOLO V VIDMU ALI BOGASTVO 18. STOLETJA

SASA QUINZI

Tristota obletnica rojstva Giambattiste Tiepola (1696-1770) je povod za vrsto razstav mednarodnega obsega in pomena.

Med te se uvrščata tudi dve pravkar odprti razstavi v Vidmu v organizaciji tamkajšnjih Mestnih muzejev - Musei civici: *Giambattista Tiepolo. Slikarstvo »Settecenta«* v Furlaniji in *Giandomenico Tiepolo. Risbe s sveta*. Prva je v cerkvi sv. Frančiška, druga pa na gradu. Obeležitev spomina na Giambattista in sina Giandomenico (1727-1804) seveda ni slučajna, saj se furlanska predstolnica lahko ponaša z vzdevkom »mesta Tiepolov«.

Giambattista je prispel prvič v Videm še na začetku svoje umetniške poti 1726. leta, ko je po naročilu zadnjega oglejskega patriarha Benečana Dionisija Dolfinar poslikal stropce Patriarhalne palače, ki je danes sedež nadškofije. Te freske predstavljajo dokončno dozoritev Tiepolo-

ve-ga slo-ga in tisti preobrat k »slikarstvu luči«, zaradi katerega je zaslovel po celi Evropi kot »pittore celebre e chiaro«. V istem obdobju je okrasil tudi kapelo *Najsvetejšega* tamkajšnje stolnice, zadnje freske pa segajo v l. 1759 in so v Oratoriju Čistosti, tokrat z veliko pomočjo sina Giandomenica. V tem časovnem razdobju je zapustil v Furlaniji še druga dela (npr. *Zmago Kreposti in Plemenitosti nad*

Nevednostjo, 1740-43). Ob teh so razstavljena še platna, ki podajajo učinkovit pregled umetniškega snovanja v Furlaniji 18. stoletja: od domačih Grassija in Carlevarisija do Rosalbe Carriere, Amigonija, Fontebassa, Dizianija; predstavljeni sta tudi dve še nepoznani sliki Urbanija. Zanimiva je tudi vzporednost med deli in kraji, za katere so bila ta naročena. Razstava podaja predvsem umetnostni okvir, v katerem se je znašel in deloval Tiepolo in na katerega je tudi vplival. Še bolj do izraza prihaja to v katalogu, ki se ne omejuje le na razstavljene slike, temveč podaja nekako *summo* furlanskega umetnostnega *Settecenta*.

Pravi organizacijski podvig je zahtevala razstava risb Giandomenica. Ob sodelovanju strokovnjakov ameriških univerz - razstava se bo januarja preselila v Bloomington (ZDA) - je bilo zbranih kar 150 slik, izposojenih pri 110 različnih evropskih in ameriških muzejih, institucijah in zasebnikih. Ob pripravljanih skicah za slike ali grafike (*Izvolitev prvega beneškega doža v Eraclei 697. l.*, 1759) je najzanimivejši del posvečen zaključenim risbam. Giandomenico je bil pravi risarski talent; risbe ni pojmoval le kot del, temveč kot umetniško stvaritev samo. Izvrstno je

obvladoval različne tehnike tako krede - črne, rdeče in bele - kot peresa in predvsem akvarela. Prav s slednjim mu je uspelo preleti očetovo »barvo« in tone na monokromatske slike, na katerih tudi belina neomadeževanega lista odigra konstruktivno vlogo. Slikarsko občutene risbe prikazujejo predvsem življenje, tako živali (*Metulji*) kot ljudi (*Pokrajina s parom*, 1791) in tudi religiozne scene so postavljene v vsakdanjo in odmaknjeno atmosfero. Pogosto je zaznaven kanček grenke ironije in otožne intonacije, saj je bil beneškemu svetu, ki ga je Giandomenico ljubil in katerega je še oče spretno poveljeval, neizprosno zapisan konec (*Divertimento per li Regazzi*).

Giandomenico Tiepolo, Zobar (detail), akvarel, Philadelphia Museum of Art

Z enim listkom (12.000 lir) si lahko ogledamo obe razstavi, in sicer vsak dan, razen ob ponedeljkih, od 9. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah pa do 22., do 31. decembra.

7
ČETRTEK
19. SEPTEMBRA
1996

ATENTAT NA SLOVENSKE ŠOLE PRI SV. IVANU V TRSTU

JANKO JEŽ

Proti koncu leta 1969 je italijanska fašistična organizacija *Ordine nuovo* bila vprežena v izvedbo neuspelega poskusa državnega udara, katerega glavni pobudnik je bil zloglasni princ Valerio Borghese, ki je bil bolj znan kot poveljnik fašističnih udarnih oddelkov na naših tleh...

Pripadniki organizacije *Ordine nuovo* so imeli nalogo pripraviti v javnosti stanje nerazpoloženja proti šibki demokratični vladavini, ki naj bi bila nesposobna ohraniti mir in red v državi in ki naj bi prav zaradi tega vedno bolj lezla na levo, da bi se tako politično okrepila. Nerazpoloženje javnosti bi bilo treba po njihovem stopnjevat z raznimi atentati, ki naj bi bili uspešen uvod v začetek fašističnega preobrata ob sodelovanju »izbranih oddelkov vojske«. Pri vseh teh načrtih naj bi sodeloval tudi član CIA (tajne ameriške

obveščevalne službe) Carlo Digolio, italijanski državljani. To je preiskovalnemu sodniku Guidu Salviniju zaupal skesani ovaduh Martino Siciliano, ki pomaga sodstvu priti do dna, to je prikazati vso resnico v zvezi z raznimi atentati na vlak v Bologni, na banko na trgu Fontana v Milanu, na izvidnico orožnikov pri Petovljah, na jugoslovansko obmejno karavlo pri Gropadi, na ograjo pred slovensko železniško postajo v Novi Gorici in končno tudi na slovensko šolsko stavbo pri Sv. Ivanu v Trstu.

Atentat na slovensko šolsko stavbo pa ni bil mišljen samo kot domiselna politična akcija proti slovenski manjšini v Italiji, marveč tudi kot izziv proti sosednji Jugoslaviji, ki si je močno prizadevala, da bi prišlo do znatnejših odnosov med obema sosedama.

Kot ravnatelj slovenskega državnega učiteljskega A.M. Slomšek v Trstu sem bil odgovoren skrbnik za celotno stavbo, v kateri so bili še slovenski otroški vrtec, slovenska osnovna šola O. Zupančič in slovenska srednja šola

sv. Cirila in Metoda. Trgovski strokovni zavod Ž. Zojs se je kmalu izselil iz te stavbe in dobil primernejše prostore v novem poslopiju skupaj z licejem F. Prešeren. Zato sem bil pri atentatu oz. pri obeh atentatih tudi osebno prizadet zaradi nujnega dopisovanja z oblastmi.

Tržaški dnevnik *Il Piccolo* omenja dne 31. avgusta in 4. septembra letos samo prvi atentat. Do njega je prišlo, če se ne motim, 4. oktobra 1969. Datum mi je ostal v spominu, kajti gre za praznik sv. Frančiška. Sluga in šolski vratar g. Bonelli je med običajnim jutranjim obhodom zagledal sumljivo zeleno skrinjico na polici okna na krilu stavbe v pritličju, kjer so bili prostori otroškega vrta. Sluga je skrinjico snel s police in jo previdno položil nekaj metrov daleč na sredo vrta. O najdbi je takoj obvestil orožnike, ki so zabojček odnesli. Iz dnevnega tiska sva nato z Bonellijem izvedela, da je skrinjica vsebovala močno raztsrelivo z imenom »gelignite« ki pa ni eksplozivna zaradi nepravilne izdelave vžigalnika. O vsem sem seveda poročal šolskemu uradu in tehničnemu uradu tržaške občine.

DALJE

PRIZNANJE ZA MEDNARODNI OTROŠKI GODALNI ORKESTER

Mladi evropski glasbeniki so s svojim nezamenljivim pedagogom Igorjem Kuretom, mentorjem Projekta Goriška, nastopili na slovesni akademiji ob 1000-letnici Avstrije kot simbol kulturnega povezovanja med narodi.

Mednarodni otroški godalni orkester YEM (*Young European Musicians*), ki ga vodi tržaški violinist in pedagog Igor Kuret, je 14. septembra s povabilom na uradno slovesnost ob 1000-letnici Avstrije v Bad Bleibergu prejel najpomembnejše priznanje za svoje delovanje.

Orkester sestavljajo hrvaški, italijanski in slovenski otroci od 8. do 16. leta starosti, gojenci glasbenih šol z Reke, iz Ilirske Bistrice, Postojne, Kopra, Izole, Trsta (Šola za mlade glasbenike), Tržiča, Gorice (SCGV Komel), Nove Gorice, Vidma, Benetk, Mester, Trevisa, Padove in Riminija. Orkester je bil ustanovljen l. 1994 v sklopu *Projekta Goriška*, ki predvideva široko mednarodno sodelovanje na glasbenem področju. Po krstnem nastopu - javni predstavitvi - na Gradu Dobrovo je orkester že nastopil v Sloveniji, na Madžarskem in v mnogih krajih v Italiji. Hvalevredni *Projekt Goriška* (zasnoval ga je pravzamejski violinist Igor Kuret, ki med drugim poučuje na Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici) je bil na natečaju avstrijskega ministrstva za kulturo že l. 1994 izbran med 57 projekti iz cele Evrope za najboljši načrt

mednarodnega povezovanja na kulturnem področju. Na intenzivnem seminarju za kulturni management, ki se ga je Kuret udeležil v Salzburgu na Mednarodnem centru za kulturni management s prejšnjim študijem, je iznajdljivi in delavni zamejski glasbeni pedagog izdelal projekt še v detaljih in ga predstavil sekretarju avstrijskega ministrstva za kulturo. Celo svetovno znani violinist Yehudi Menuhin je tedaj z osebnim dopisom čestital Igorju Kuretu za delo z mladimi glasbeniki na tem mešanem kulturnem prostoru.

Orkester, ki je letos osvojil tudi prvo nagrado na tekmovanju za otroške in mladinske orkestre v kraju Castiglione del Lago pri Perugi, bo konec oktobra odpotoval na krajšo koncertno turnejo v Prago, kjer se bo pobratil s Praškim mladinskim godalnim orkestrom. Do Božiča pa bo nastopil še v Ilirski Bistrici, Vicenzi, Padovi, na Reki in v Novi Gorici. Med božičnimi počitnicami se bodo hrvaškimi, slovenskimi in italijanskimi otrokom pridružili še avstrijski.

ZA "ETNIČNO ČISTE" IZKAZNICE?

Pred časom je tržaški dnevnik *Il Piccolo* objavil članek, ki govori o možnosti občanov italijanske narodnosti v slovenskih občinah tržaške pokrajine, da si lahko v drugih italijanskih občinah preskrbijo namesto dvojezične enojezično izkaznico, napisano samo v italijanščini. O tem je v ljubljanskem dnevniku *Delo* v ponedeljek, 9. septembra, pisal Boris Šuligoj, čigar razmišljanje objavljamo.

Kako se izogniti dvojezičnim osebnim izkaznicam, ni fraza iz kakega političnega govora gorečih nacionalistično razpoloženih strankarskih prvakov iz Slovenije ali Hrvaške, ampak naslov daljšega članka v tržaškem *Piccolu*, v katerem podrobneje opisujejo in dajejo nasvete bralcem, kako je mogoče dobiti osebno izkaznico, tiskano samo v italijanščini in ne tudi v slovenščini.

Medtem ko se pripadniki italijanske manjšine v Sloveniji na vse načine trudijo, da dokažejo, kako nesmiselno, krivično in nedemokratično bi bilo odpravljati osebne izkaznice, ki so v dvojezičnih občinah v Sloveniji tiskane v obeh uradnih jezikih, jim članek v italijanskem časopisu dela prav medvedjo uslugo. In to navkljub siceršnji redakcijski naravnosti časopisa, ki si uradno na moč prizadeva pomagati italijanski manjšini v Istri in je pripravljen ukrepati že ob najmanjšem sumu, da bi ji utegnila biti storjena krivica. Tako si časopisni prispevki v *Piccolu* vedno, ko gre za dvojezične izkaznice v Sloveniji, na vse pretege prizadevajo dokazati "barbarstvo" tistih, ki jih želijo odpraviti. Prav nič nenavadnega pa se jim ne zdi razglabljanje o odvečnosti podobnih dvojezičnih izkaznic v Italiji.

Tisti italijanski državljani, ki ne želijo imeti dokumenta, pisanega tudi v slovenščini, ga lahko zakonito dobi, če zahteva njegovo izdajo v drugi občini, kjer dvojezičnost ni obvezna. Osebno izkaznico mu lahko izda kateri koli matični urad, ne samo tisti iz do-

mače občine. Kot poroča *Piccolo*, je to ugotovila neka družina iz občine Devin-Nabrežina, ki je bila na dopustu v Caduru in tam brez večjih zadržkov hitro dobila izkaznico samo v italijanščini. Kakšno olajšanje! Italijani s Krasa lahko izbirajo! Vendar morajo biti pozorni, kje bodo naročali dokument. Če bi to storili v občini denimo iz bocienske province, bi zagotovo spet dobili dvojezičnega, le da bi bil namesto slovenščine drugi jezik nemščina. *Piccolo* še navaja, da samo v omenjeni dvojezični občini Devin-Nabrežina kar 700 občanov ni obnovilo izkaznice, ko jim je potekla. Tamkajšnji župan Giorgio Depangher je to razložil s pozabljenostjo in lenostjo, vendar je prepričan, da marsikdo ne želi obnoviti izkaznice tudi zato, ker je mogoče dobiti samo dvojezično. *Piccolo* sklene članek v ugotovitvi, da se bo glede na tak položaj verjetno prav kmalu našla turistična agencija, ki bo ponujala potovanja v italijanske občine, kjer bodo znali rešiti ta problem.

Rešitev problema za *Piccolo* pa najverjetneje pomeni izdajo "etnično čiste" osebne izkaznice. Kako verjeti drugim člankom v tem listu, ko bodo utemeljevali nujnost dvojezičnih izkaznic v Sloveniji, je seveda stvar presoje vsakega bralca posebej. Italijanska praksa izdaje dvojezičnih in enojezičnih izkaznic pa bi bila lahko zanimiva izkušnja tudi za slovenske "zakonodajalce" iz državnega zbora, če ga seveda ne bi vnaprej imeli za primer negativne reciprocnosti.

Pokrajinske volitve bodo 17. novembra

Italijansko notranje ministrstvo je odločilo, da bodo volitve za obnovo tržaškega pokrajinskega sveta v nedeljo, 17. novembra. Isti dan bodo predčasne občinske volitve v Miljah. Če ne bosta kandidata za predsednika pokrajine oz. za miljskega župana izvoljena v prvem krogu, bo balotaža v nedeljo, 1. decembra.

Pokrajinske volitve bodo potekale na osnovi na novo začrtanih volilnih okrožij. Vseh je 24, polovica pripada tržaški občini, polovica pa okoliškim občinam. Tako se bo tudi na Tržaškem volilo v skladu z veljavnim italijanskim zakonom, ki ga je pred desetletji grobo kršil italijanski vladni komisar Palamara, ko je tržaški občini dodelil veliko večino okrožij. To je oškodovalo zlasti slovensko manjšino in prav Slovenci smo preko svojih predstavnikov dosegli, da se ta krivični odlok odpravi.

TUDI NA OSNOVNIH IN NIŽJIH ŠOLAH SE JE ZAČEL POUK

V ponedeljek, 16. septembra, se je pouk pričel tudi na osnovnih in srednjih šolah na Tržaškem. Številčna situacija je nekoliko boljša kot lani in predlanskim.

FOTO: ARONIA

V prve razrede osnovnih šol se je namreč vpisalo skupno 144 učencev, t.j. devet več kot lani, ko jih je bilo 135, in 25 več kot predlanskim, ko jih je bilo vpisanih 119. Na nižjih srednjih šolah se stanje bistveno ni spremenilo: v prve razrede je vpisanih 145 dijakov, torej eden manj kot lani, ko jih je bilo 146. Spodbudne pa so številke, ki prihajajo iz otroških vrtcev, saj bo letos obiskovalo prvi razred kar 26 malčkov več kot lani. To je zelo pomembno, saj je za našo precej ošibljeno manjšino vsak porast otrok v naših šolah, pa čeprav minimalen, izredno važen in pozitiven. Dokler so slovenski otroci, bo namreč tudi slovenska šola.

Pri tem pa si ne smemo zatiskati oči pred perečimi problemi, ki jih naša šola doživlja. V lanskem šolskem letu so - upoštevajoč načrt združevanja šol - iz štirih srednjih šol naredili dve. Marsikatero stavbo, v katerih so naše šole, so v nevdržnem stanju. Tudi zato bi oblasti nekatere naše šole rade preselile v okolje, ki je otrokom tuje.

Problemov je torej še in še. Njihova rešitev je odvisna od politične volje italijanske države in od stanja odnosov med Slovenijo in Italijo, ki se - hvala Bogu - izboljšujejo. K tej rešitvi pa bi lahko prispevali tudi Slovenci sami, če bi izdelali enoten načrt, v katerem naj bi bila zamisel razvoja našega šolstva.

ZGONIŠKA OBRтна CONA

POPLAČAN TRUD NAŠIH LJUDI

ERIK DOLHAR

Odvetnik Andrej Berdon (na sliki) meni, da morajo javne uprave spodbujati gospodarske pobude, v nasprotnem primeru bodo podjetniki in obrtniki še dalje bežali na Goriško in v Furlanijo. Poudariti gre, da so si vsa stanovska združenja obrtnikov enotna v podpori zgoniški obrtni coni, ki je bi-

Tržaški občinski svet je v ponedeljek, 9. t.m., končno prižgal zeleno luč za prodajo zemljišča proseškega jusa zgoniški občini, kjer bo nastala obrtna cona, namenjena domačinom. Za to imata velike zasluge občinska svetovalca Slovenske skupnosti Andrej Berdon in Peter Močnik, ki sta predlog odločno podprla.

la predvidena že pred dolgimi leti, ko so jo zahtevali predhodniki Berdona in Močnika. Medtem je veliko kraških obrtnikov postavilo na noge uspešna podjetja in trgovine, ki bodo sedaj lahko pod isto streho obrtne cone v ugodni poziciji ob državni cesti 202 pri Proseku (slika

KONEC TEDNA V ZNAMENJU ODPRTE MEJE

V soboto in nedeljo, 14. in 15. septembra, je bila v Gročani tradicionalna jesenska prireditev *Odperta meja 1996*. Priredili sta jo občini Dolina in Hrpelje-Kozina skupaj z domačim kulturnim društvom Krasno polje.

V okviru pobude *Odperta meja 1996* je potekal tudi sejem domačih pridelkov

Ob tej priložnosti je bila vrsta prireditev, med katerimi gre omeniti razstavo-sejem značilnih pridelkov Krasa, koncert pihalnega orkestra *Breg* in moškega zbor *Hruški fantje* ter fotorazstavo *Maria Magajne*. Lepo vreme je pripomoglo k temu, da se je veliko ljudi podalo čez mejo, saj je bil prehod med Gročano in Vrhpoljami prost. Sobotni in nedeljski večer pa je bil posvečen plesu ob zvokih ansamblov *Adria kvintet* in *Kraški kvintet*.

V nedeljo dopoldne je bila tudi zelo zanimiva okrogla miza na temo *Novi deželni zakon o parku na Krasu*. Ob prisotnosti številnega občinstva je razgovor vodil doberdobski župan Mario Lavrenčič, spregovorila pa sta podpredsednik deželnega sveta Miloš Budin in izvedenec Vladimir Vremec. Budin je orisal pravkar odobreni deželni zakon o parkih, ki

- je dejal - predvideva, da bodo park upravljali ljudje, ki živijo na kraškem teritoriju. Budin je tudi podčrtal vlogo krajevnih uprav in se pri tem navezal na državni zakon, po katerem je udeležba krajevnih uprav osnovno načelo družbene in gospodarske reforme. Vremec pa je poudaril zlasti vlogo, ki bi jo morali po njegovem mnenju imeti lastniki zemljišč na Krasu, tako zasebniki kot srenje oz. jus. Ti morajo biti privilegirani sogovorniki, ko gre za upravo in zaščito parka.

Zanimiva razprava, ki je sledila, je dokazala, kako je tematika občutena. Organizatorjem pobude gre torej priznanje za to zamisel. I.Ž.

zgoraj). V časih velike gospodarske krize je to nedvomno pozitivna novica. Sedaj bo treba ustanoviti konzorcij, v katerem bodo domači podjetniki in obrtniki. Pogovori v tem smislu so stekli že pred časom na raznih sestankih zainteresiranih oseb. Ne gre se bati, da bi obrtniški prostori šli v roke kakemu priseljencu, saj je domačih podjetnikov in obrtnikov dovolj. Obstaja pa možnost, predvsem pri malih obrtnikih ali tistih, ki so se obrti šele naučili, da ti ne zdržijo tako velikega koraka, predvsem če so prej imeli malo vaško delavnico pod hišo. Tudi tej obrtni coni

so najostreje nasprotovali Zeleni, čeprav proseški jurarji odločno zahtevajo spoštovanje okolja na območju, ki so ga že enkrat krajinsko sanirali. Med polnilnico *Coca-cola* in novim prodajnim centrom *Universaltcnica* (nekoč pohištvo *Lanza*) so v prejšnjih letih odlagali gradbeni material med gradnjo bližnjega avtocestnega predora, nakar je podjetje *Place Moulin* material končno odstranilo. Sedaj je na tem mestu velika jasa, ki se bo kmalu spremenila v zgoniško obrtno cono, v sodelovanju z naravo, seveda...

NAGRADA ČERNETOVEGA SKLADA

PRIZNANJE ZA IZREDNO VAŽNO IN PLEMENITO DELO

IVAN ŽERJAL

V torek, 10. septembra, so v razstavnici dvorani Zadružne kraške banke na Opčinah slovesno podelili nagrado iz Sklada Dušana Černeta. Letos so jo podelili Skladu Mitja Čuk, ki se od leta 1979 posveča problemom prizadetih otrok v slovenski narodnostni skupnosti v Italiji.

Saša Martelanc (desno) čestita predsednici Sklada Mitja Čuk Stanki Čuk. Levo podpredsednik ZKB Karlo Guštin (Fotokroma)

Ne gre le za materialno nagrado, kot je v svojem nagovoru dejal dr. Drago Legiša, temveč predvsem za priznanje za izredno važno in plemenito delo Sklada Mitja Čuk v korist najšibkejših članov naše družbe, na probleme katerih je ta ustanova kot prva v naši skupnosti javno pokazala. Spored slovesnosti, o kateri pišemo, žal, zapozneno (redakcija smo takrat že bili zaključili), je povezoval Saša Martelanc. Ta je tudi spregovoril o Du-

šanu Černetu kot izrazito pozitivno naravnanim človeku, ki se je zavzemal za graditev in ustvarjanje, ne pa za podiranje. Černe je bil neuklonljiv, ko je šlo za vrednote slovenstva, krščanstva in demokracije; prav na podlagi teh podeljujejo od leta 1975 nagrade posameznikom in ustanovam.

Ena od teh ustanov, ki deluje na podlagi omenjenih vrednot, pa je prav Sklad Mitja Čuk. Dr. Zorko Harej je nagrado takole utemeljil: Sklad Mitja Čuk je slovenska

ustanova, namenjena predvsem slovenskim otrokom. S svojimi številnimi pobudami pa skrbi tudi za promocijo slovenske kulture in slovenstva. Dalje ta ustanova deluje v skladu s krščansko zapovedjo ljubezni do bližnjega, in to predvsem z dejanji, v katerih se odraža ponižno služenje bližnjemu, ki nima pomoči. Deluje tudi v skladu z načeli demokracije, saj jo preveča demokratična miselnost, po kateri vidi v bližnjem sebi enakega. Vsi imajo torej enake pravice in so vredni spoštovanja, tudi najšibkejši.

Kljub svoji izredno pomembni vlogi pa je Sklad Mitja Čuk v resnih težavah. Prisiljen je delovati v najetih prostorih, ker je sedež, ki so ga s težavo dosegli, potreben popravila in je za sedaj neuporaben. Poleg tega se je od leta 1992 do 1995 nabralo dvesto milijonov lir deficita. Deželni prispevki prihajajo z veliko zamudo, pa tudi slovenske organizacije niso naredile tistega, kar bi lahko. To je dejala predsednica Sklada gospa Stanka Čuk, potem ko je prejela nagrado iz rok podpredsednika upravnega odbora ZKB Karla Guština. Poudarila je tudi potrebo po spremembi miselnosti slehernega posameznika v korist pozornosti do pomoči potrebnim.

Vsi smo torej poklicani, da razmišljamo o problemih tistih, ki jim ni bilo dano, da živijo naše normalno življenje, in da po svojih močeh pomagamo te probleme odstranjevati ali jih vsaj ublažiti. Kajti brez solidarnosti in pomoči okolja postane tudi delo takih plemenitih ustanov, kot je Sklad Mitja Čuk, boj z mlino na veter.

REPENTABOR

ZAČETEK GLASBENIH POPOLDNEVOV

V nedeljo, 15. septembra, je bil v župnijski cerkvi na Repentabru prvi koncert v okviru letošnjih glasbenih popoldnevov stare in sodobne glasbe. Pobudo prireja skupina *Gallus Consort* skupaj z deželnim sedežem RAI, tržaško pokrajino in deželo Furlanijo-Julijsko krajino.

Nedeljski koncert je obsegal dva dela. Krajšega, uvodnega, je oblikoval trobilni kvintet godbenega društva *Prosek*, ki ga sestavljajo trobentača Miran Furlan in Vinko Škerlavaj, pozavnista Maurizio Lavrenčič in Peter Starc ter tubist Marko Rupel. Kvintet je vodil Marko Štoka, ki je tudi igral na tolkala. Izvedli so *Intrado* Alessandra Orologia.

V drugem delu je nastopila skupina *Gallus Consort*, ki sta ga poleg čembalistke Dine Slama in gambistke Irene Pahor sestavljali še sopranistka Monica Piccinini in altistka Cristina Calzolari, obe iz Reggio Emilie, kjer sta študirali in kjer pojeta v madrigalističnem kvintetu *La Corte degli Estensi*. Skupina je izvajala skladbe *Cantate Domino* in *Pianto della Madonna sopra il Lamento d'Arianna* Claudia Monteverdija, *Queste pungenti spine* Benedetta Ferrarija, *Ecce concipiens et paries filium*

Dine Slama, *Ave Maria* Giampaola Corala, četrti psalm Benedetta Marcella, *Öffne dich in Entziehe dich eilends, mein Herze* Johanna Sebastiana Bacha, *Virgam virtutis tuae* Georga Friedricha Händla in *Quis est homo* Antonia M. Bononcinija.

Številno občinstvo je poldrugo uro trajajočemu sporedu pozornost sledilo. Kar se ne izvedbe tiče, je treba to oceniti vsekakor pozitivno. Dine Slama in Irene Pahor ne gre posebej omenjati, saj ju naša publika dobro pozna in ceni, pač pa je treba poudariti kakovost nastopa pevke Monice Piccinini in Cristine Calzolari, ki sta pokazali res skrbno izdelano vokalno tehniko in pravi pristop do izvajanih del.

Naslednji koncert glasbenih popoldnevov bo v nedeljo, 22. septembra, ko bo ob 18. uri nastopila vokalna skupina *Istituzioni Harmoniche* iz Bologne.

I.Ž.

LONJER

SREČANJE ČLANOV RODBINE ČOK

Številni člani družine Čok so se pred rodbinsko hišo nastavili fotografu

V soboto, 7. septembra, so se v popoldanskih urah lepega sončnega dneva zbrali pred dvoriščem rodbinske hiše v Lonjerju predstavniki družine Čok - "Pušarjevi". Prvi Čokadi je prisostvovalo 55 potomcev številne in zavedne slovenske družine, katere zgodovina in izvor segata v daljno preteklost našega mesta. Med drugim je treba omeniti, da so Čokovi obdelovali zemljo na področju sedanjega Drevoreda XX. septembra (akvedota). Nekateri družinski člani so se pre-

selili k Sv. Ivanu, med temi kmetijski strokovnjak inž. Andrej, učiteljica Amalija in kmetovalec Emil (Miljo), dolgoletni cerkveni pevec.

Starejši in mlajši Čokovi, ki so se za to priložnost vrnili v Lonjer od vsepovsod, so obujali spomine in ob domači kapljici ter okusnih slaščicah navezali še tesnejše prijateljske in družinske vezi. Veselo in prijetno razpoloženje se je nadaljevalo ponoč v noč in se končalo z obljubo, da se bo tako srečanje ponavljalo tudi v prihodnosti.

"GLASBENI SPREHOD" PO MIRAMARSKEM PARKU

V soboto in nedeljo, 7. in 8. septembra, se je končala 12. izdaja *Glasbenega sprehoda* v Miramarskem parku.

Ob spremljavi orkestra *Giocosa* se je sprehod pričel pri "labodjem jezeru", kjer so ljubitelji narave in klasične glasbe lahko prisluhnili koncertu Vivaldija.

Zvoki violin, ki so živahno in spretno odmevali v tišini prekrasnega parka, so pritegnili kar lepo število obiskovalcev. V program "glasbenega sprehoda" so bile vključene še štiri postojanke: pri gradu, kjer je orkester zaigral skladbo D. Cimarose v c-molu za oboo in godalo; na travniku "jezerske lilije" z izvedbo C. Stamitzja v D-duru za violo in godalo; pri jezeru "jezerske lilije", z izvedbo Vivaldijevega koncerta v Reduru za flavto in godalo, Glucka v izvedbi *Ples blaženih duš* za flavto in godalo ter izvedbo Rossinijeve *Ena solza* za kontrabas. Zadnja postojanka je bila v zalivu pri gradu, kjer so "zvesti" spremljevalci orkestra prisluhnili zaključni "nočni serenati" Mozarta v D-duru.

Orkester *Giocosa*, ki je sestavljen iz izključno mladih glasbenikov, je žel že velik uspeh leta 1986 z udeležbo na *Operi Barga Festival*. Zaradi svojega mnogovrstnega delovanja (orkester sodeluje tudi pri deželnem sedežu RAI, je pobudnik številnih predstav za šole ter za ostarele ljudi), je eden najbolj aktivnih združenj v naši pokrajini.

S.J.

UTRINKI

NEVICO JE POVOZIL...

Mimoidoči so me obvestili o nesreči. Vzamem sv. olje in s kolesom brž pohitim do nesrečnega kraja. V cestnem jarku je ležalo 16-letno dekle. Potipam žilo na vratu. Še je topla. Zmolim na glas kesanje in ji dam pogojno sv. maziljenje. "Če si živa, naj ti Bog odpusti vse, kar si zagrešila." Pretresen in žalosten vprašam, kako se je zgodilo. "Srečala je prijatelja z avtom. On se je šalil z avtom... Ona se mu je pa v šali umikala..." A kdor nesrečo ljubi, se v njej zgrudi. Velika žalost v družinah in še drugo.

Pred župniščem so čakala dekleta za vaje. Mlad fant je z motorjem kazal svojo spretnost: zaletaval se je vanje in tik pred "nosom" zaustavljal! Naj bi mu spodletelo! Primem ga za srajco in mu dam nekaj močnih klofut. "Tožil vas bom!" je klical. "Torej dobiš še eno porcijo! Se ne spomniš nesrečne igre z avtomobilom, v katerem je tragično končala Nevenka? Zaslužil bi še tretjo porcijo!"

(B+B)

LIPIZER: KAKOVOST PRIHAJA Z VZHODA?

DANIJEL DEVETAK

Zmagovalka

S sijajno zmago 18-letne plavalase Nemke Tanje Becker-Bender iz Stuttgarta se je v nedeljo v polni dvorani Kulturnega doma v Gorici končal letošnji 15. mednarodni violinski natečaj Premio Rodolfo Lipizer. S svojo izredno tehnično pripravljenostjo in interpretativno občutljivostjo je premagala svoje zagrizene in sposobne tekmece.

Najbolj zanimiv in na prvi pogled presenetljiv podatek o letošnjem tekmovanju je ta, da je med prvimi šestimi uvrščenimi kar pet mladih violinistov iz držav vzhodne Evrope. Nasploh je letošnja prireditev potekala v znamenju nezahodnih izvajalcev, saj je bil tudi orkester, ki je udeležence spremljal v finalnem delu in pri zaključnem koncertu, romunski filharmonični orkester Paul Constantinescu iz kraja Ploiesti; vodil ga je čustveno močno živeto Ovidiu Balan.

Za letošnji natečaj Lipizer so se sicer prijavili mladi violinisti 30 narodnosti, med temi je bilo več Japoncev in južnih Korejcev, ki so ponavadi trd oreh za zahodne vrstnike. Vedno manj pa preseneča dejstvo, da so gojenci iz držav vzhodne Evrope še najbolj pripravljeni. O vzrokih tega se je nepredvidoma odprla zanimiva in poglobljena razprava na seminarju, ki je potekal vzporedno z natečajem, vedno v režiji društva Lipizer. (Letošnji - štirinajsti - seminar je bil posvečen vlogi in vplivu italijanske šole na razvoj mednarodne violinske umetnosti; o tem prihodnji.) Dejstvo, da se na gori-

ško tekmovanje prijavlja vedno manj italijanskih in zahodno-evropskih mladih violinistov (najavljena Italijana sta bila samo dva, tekmoval pa je le eden, ki ni premostil niti prve selekcije), je sam predsednik žirije skladatelj Adriano Guarnieri močno poudaril. Žalostno dejstvo je obžaloval celo na zaključni akademiji, ko je še izjavil: "Dokler se stvari ne spremenijo, naj kar prihajajo zmagovat mladi iz vzhodne Evrope, kajti pridni so in si zaslužijo!"

Takoj za Nemko Becher-Bender je drugo mesto namreč zasedel še en odlični 18-letnik, Moskovčan Rodion Petrov, ki je prejel še štiri posebne nagrade; tretje mesto je zasedla temperamentna 23-letna Bolgarka armenske narodnosti Aroussiak Baltalian, četrto izredni komaj 14-

letni Beograjec Miloš Petrović, peto 23-letni Litovec Darius Dikšaitis in šesto 24-letna Poljakinja Dominika Falger. Vsak izmed šestih najboljših je že pravi profesionalni violinist, ki ima za sabo vrsto zavidljivih mednarodnih uspehov, izpopolnjevalne seminarje pri prestižnih profesorjih, pa še koncerte z najboljšimi domačimi in tujimi orkestri, registracije za televizijo in radio, plošče itd. In tudi goriški natečaj Lipizer je brez dvoma visok cilj, saj je predvsem v zadnjih letih prerasel v kulturno prireditev, ki je po mnenju uglednih svetovnih violinistov na "srednje-visoki" ravni; poleg tega je kulturno društvo Lipizer že več let član Svetovne zveze mednarodnih glasbenih natečajev iz Ženeve.

Goriškega violinskega natečaja so se v 15 letih udeležili mladi violinisti 67 narod-

nosti. Ta rekordni podatek je v nedeljo zvečer pred nagradjevanjem upravičeno in zadovoljno iznesel prof. Lorenzo Qualli, predsednik društva Lipizer in duša tekmovanja. Povedal je, da je bil tudi letos organizacijski trud poplačan. Kljub finančnim težavam in pomanjkanju primernega mestnega avditorija ali teatra, kakovost prireditve iz leta v leto rase, za kar je poskrbela tudi odlična mednarodna žirija, ki je bila letos v celoti prenovljena in se je zelo dobro izkazala. Da bi se natečaj polnopravno postavil med podobna mednarodna violinska tekmovanja, sta bila v finalnem delu predvidena dva cela koncerta za violino in orkester, eden klasično-romantičen, drugi moderen. Poleg tega pa je visok nivo tekmovanja zagotovila že v prvem delu skladba Furioso lanskega predsednika žirije, skladatelja Giacoma Manzoniya, ki je dejansko določila zelo strogo selekcijo. Prof. Qualli se je v svojem sklepnem obračunu zamislil še ob tem, kar on poimenuje "resno glasbo". Časopisi je ne znajo dovolj ovrednotiti, televizija še manj; najbolj žalostno pa je bilo še enkrat dejstvo, da je tako kakovostna kulturna prireditev privabila prav malo mladih, ki bi se tako ali drugače ukvarjali z glasbo. Ali se resna glasba res zapisuje tako žalostni usodi?

SSK O KRČENJU PROFESORSKIH STOLIC

Pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti je z veliko zaskrbljenostjo sprejelo novico o krčenju profesorskih stolic na slovenskih višjih šolah v Gorici. To je vsekakor zelo negativno za naše višje šole in le-te še bolj sili v že itak dramatično stanje. Ta ukrep bo seveda vplival negativno na pedagoško načrtovanje posameznih zavodov, zlasti Trgovski zavod Ivan Cankar pa sploh tvega, da ne bo mogel normalno delovati. Ne smemo pa tudi mimo narodnostnega aspekta v tej zadevi. Zdi se namreč, da je krčenje stolic nekajkrat večje na slovenskih šolah. Slovenska skupnost je prepričana, da se je varčevalna politika še enkrat začela pri Slovencih in se je pri tem goriško Šolsko skrbništvo še posebej izkazalo in ni prav nič upoštevalo specifične manjšinskega šolstva. Slovenska stranka najodločneje obsoja tako ravnanje šolskega skrbnika. Goriško pokrajinsko tajništvo SSK meni, da moramo Slovenci uporabiti vsa možna pravna, sodna in politična sredstva, da bi dosegli preklic spornega ukrepa. Poleg tega pa tudi opozarja na nujnost, da bi položaj slovenskih šol zaščitili z vsedravnim zakonskim ukrepom, tako da ne bi bile tarča neprenehnih improviziranih posegov. V ta sklop prizadevanj spada tudi včerajšnja prošnja deželnega tajnika SSK za sestanek, naslovljena ministru za šolstvo Berlinguerju.

Gorica, 13.9.96

SLOVENSKA SKUPNOST GORICA

PREJELI SMO

SOVODNJE: REGULACIJSKEMU NAČRTU NA POT

Kot znano, je sovodenjski občinski svet 26. junija letos soglasno odobril novi splošni regulacijski načrt. Novosti v njem je mnogo, zlasti za Sovodnje. V novem središču-centru bodo nov otroški vrtec, novo županstvo, nov trg z že obstoječimi ustanovami in drugimi objekti, osnovna šola, sedež orožnikov, telovadnica, nogometno igrišče, kulturni dom in banka dokaj spremenili videz kraja. Pomembni sta dve novi cesti: vzhodna, vzporedna Prvomajski, bo potekala od pokopališča do zgornjega dela vasi v Klancu ul. Favetti; severna vzporednica pa bo nadaljevala ulico Petra Butkoviča, prečkala polja in se priključila na Prvomajsko v bližini kapelice. Ta cesta je bila sicer začrtana že v prejšnjih načrtih, toda iz različnih razlogov je iz načrtov vedno izpadla. Načrtovane ceste bodo olajšale krajevni promet in prispevale k večji varnosti občanov. Ustvariti nove zazidljive površine, dati možnost lastnikom zemljišč, da si ustvarijo nove bivanjske prostore: v tem je namen prilagoditi se prihodnosti.

Priznati je treba, da priprava regulacijskega načrta ni enostavna. Ta naj čim manj oškoduje občane oz. lastnike zemljišč. Ne vem pa, koliko je ta skrb upoštevana, ker so spremembe v celotnem načrtu stvarno pomembne. Morda so bile neobhodno potrebne, obenem pa so prizadele lastnike zemljišč, jim odvzele zemljišča oz. spremenile njihovo namembnost - kategorijo. Novosti za Sovodnje kot tudi predvidena gradnja mosta čez glavno pokrajinsko cesto v Rupi bi zahtevale posvetovanje, udeleženje širšega kroga ljudi, predvsem tistih neposredno prizadetih, ki bi dali svoja mnenja za boljše in pravičnejše uresničitev načrtovanih del.

Soglasna odobritev novega regulacijskega načrta ima po mojem mnenju širši pomen. V razpravi je bil govor o cestah, parkiriščih, kmetijskih, obrtniških in turističnih conah, Kraškem in Soškem parku itd., ne pa o spremembah zazidljivih parcel in podobno, kar je vseboval prejšnji načrt. Prepričan sem, da je pri razpravi botrovala naivnost celega občinskega sveta, kar je odbor pri razpravi spretno izkoristil. Mislim, da širšega posvetovanja sedaj ni mogoče več izvesti; ostaja pa možnost, da se bodo vsi občani obrnili na občinski tehnični urad, kjer je dokumentacija načrta na ogled 30 dni. V tem času lahko vložijo morebitne prizive, ki se bo o njih pred dokončno odobritvijo načrta izrekel občinski svet, ne pa sam odbor.

Smemo upati, da bo občinski svet odobril soglasno tudi prizive, kot je to storil za celotni načrt.

REMO DEVETAK

PD RUPA-PEČ NA JEZERIH SEVERNE ITALIJE

Letošnje tridnevno potovanje (30., 31. avgusta ter 1. septembra) je imelo za cilj tri jezera: Como, Maggiore, d'Orta. Bolj kot kulturno-zgodovinski objekti so prišli tokrat v poštev cvetje, zelenje, vode. Vsako izmed teh jezer je biser zase. Zelo razvejano in obdano z visokimi hribi je jezero Como oz. Lecco. Tu so ob bregovih posejana večja in manjša mesta. Skoro vsak kraj ima svojo znamenito gosposko "vilo" z vrtovi. Mi smo si na levem bregu (Tremezzo) ogledali "villa Carlotta", polno slik in kipov (Canova) ter razkošni vrt z vsakovrstnim cvetjem, zlasti z azalejami. Aprila-maja prihaja na tisoče turistov s celega sveta, da občudujejo to krasoto.

Ves drugačen vtis pa nam je naredilo jezero Maggiore s svojimi Boromejskimi otoki. Obiskali smo vse tri: otok ribičev (Isola dei Pescatori), Isola Bella ter prvotni sedež družine Boromeo, Isola Madre. Iz te rodbine izhaja sv. Karel Boromejski (1538-1584), nadškof v Milanu in vzoren izvajalec prenove verskega življenja po smernicah tridentinskega koncila. Cel dan smo se ob lepem vremenu, dobri družbi in veselo razpoloženju prevažali z majhnimi čolni (za 18 oseb) z otoka na otok. Tu so poleg razkošnih palač, dvorcev, krasni vrtovi angleškega in italijanskega tipa s kipi, vodometi, stopnišči, razkošnim cvetjem in z eksotičnimi rastlinami. V glavni dvorani palače Boromeo na Isola Bella je zbor (samo 11 članov!) zelo ubrano zapel nekaj pesmi. Vsi prisotni

(bilo je več skupin turistov) so presenečeno, a ganjeno prisluhnili in z dolgim ploskanjem nagradili nastopajoče. Veliko petja je bilo tudi med vožnjo v avtobusu in na čolnih ter po kosilu. Zadnji dan smo si ogledali majhno jezero in kraj Orta, pravi biser: ozke in strme uličice, stopničke in balkoni, slikovite hiše, prekrite s skrlami. Tu iztopata zlasti občinska palača (1582) in župnijska cerkev (1485). Tudi tukaj smo se seveda vkrkali na čolne in se peljali na otok sv. Julija (S. Giulio), ki meri v obsegu le 650 m. Tu stoji bazilika, posvečena istoimenskemu svetniku, v kateri so ohranjeni tudi njegovi ostanke. Zaselek je zelo slikovit, vreden ogleda.

In že smo morali proti domu, a ob vrnitvi nas je čakalo zelo lepo presenečenje. Kosilo smo imeli naročeno v kraju Grazzano Visconti, nekaj kilometrov južno od Piacenze, vsem neznan kraj. To pa je zelo majhno "srednjeveško" mesto, zgrajeno šele v 20. stoletju. Tu je že stal svojčas grad, last družine Visconti, kategrga je dal grof Giuseppe obnoviti, okrog njegga pa zgraditi mestnico, ki je prava podoba srednjeveškega mesta s svojimi slikovitimi zgradbami iz opeke, polnimi balkonov, kipov, rož in zelenja. Tu so stalne delavnice-prodajalne pohištva, keramike in železnih izdelkov.

Na poti proti domu tudi ni zmanjkalo dobre volje in petja, kljub dežju in občasnim nevihtam. Vse to nas ni motilo, saj smo vse ostale dneve imeli zelo lepo vreme. Vožnja je bila tudi gotova, saj smo bili v rokah g. Aleša, ki je vseskozi kazal svoje šoferske sposobnosti. Prav tako smo vse do konca lahko prisluhnili besedi in razlagi gospe Karmen.

K.P.

Mladi iz Belorusije v župniji sv. Ane

Iz beloruskega mesta Gomel, ki šteje 600.000 prebivalcev in je le 100 kilometrov oddaljeno od Černobyla (ki je že v Ukrajini), je prišlo prvega septembra na obisk v Gorico enajst mladih. Gre za hvalevredno solidarnostno pobudo v režiji župnije sv. Ane, ki želi pomagati žrtvam černobilske jedrske nesreče. Stari od 9 do 12 let, so se mladi Belorusi pomudili v nekaterih predvsem počitniških krajih naše dežele (Gradež, Sosljan, Oglej, Matajur), predvsem pa so imeli priložnost preživeti nekaj časa v čistem in neokuženem okolju. To omogoča, skupno z zdravo hrano, dobro imunizacijo in znatno zmanjšanje možnosti nadaljnjih obolenj zaradi ostankov radioaktivnega sevanja. Mladi so se hitro znašli bodisi v družinah, ki so jih gostoljubno sprejele, bodisi v prostorih župnišča. V Gorici bodo ostali do konca septembra. Župnija sv. Ane upa, da bo lahko imela v gosteh mlade iz mesta Gomel tudi naslednje leto.

NARODNOOSVOBODILNI BOJ ALI TOTALITARNA REVOLUCIJA? (2. DEL)

LUIGI TAVANO

2. Upravičeno se vprašujemo, katere okoliščine in vzroki so ovirali, da se ni od vsega začetka vnel tak boj za osvoboditev, ki naj bi odražal pluralistični in demokratični značaj, ki so ga kazale že mnogo desetletij politične stranke in plodnem družbenem življenju Slovencev. Obvezno in upravičeno vprašanje, saj je marksistično zgodovino pisje do sedaj dajalo odgovore, ki niso spoštovali resničnih dejstev in toliko manj niso razodevali pravih namenov določenih izjav. Kdo je oviral, da Slovenci niso delovali v okviru zares demokratične enotnosti in da se niso naučili spoštovati ideoloških razlik tedanjih nasprotujočih se strank in da so tudi drago plačali, da bi ohranili različnost v enotnosti? Je mar odločal samo "integralistični in reakcionarni" značaj katoliških protikomunistov ali predvsem spretna strategija, ki so jo komunisti dalj časa prej zasnovali, na podlagi katere je bila dana ugodna možnost odstraniti tekmovalce zato, ker so bili anti-komunisti?

Zgodovina mora upoštevati globoko in tragično raz-

kosanost, ki sta jo povzročili med samim slovenskim narodom ideologija in komunistična strast po nadvladi, s tem da sta izkoristili osvobodilno gibanje za vsako ceno. Enotnost naroda je bila podrejena volji ene same stranke. Ali je bila dovolj opravičljiva potreba po vojaški enotnosti proti Nemcem in Italijanom? Ali dejstvo, da so se slovenski protikomunisti v obupu odločili se bojevati s svojo drugačno strategijo,

ne razodeva zavesti svobodnih ljudi, ki niso bili voljni sodelovati pri ustanovitvi take države, ki ne bi imela bistvenih značilnosti oz. pogojev za demokratično življenje?

3. Nazadnje naj povem še mnenje, ki zadeva zgodovinarje. Zdi se razumljivo, da politik (recimo Kučan) nekritično poveljuje Titovo osvobodilno gibanje v Sloveniji kot epopejo hrepenenja po neodvisnosti Slovencev in kot končno slavno obdobje slovenskega kulturnega in

družbenega preroda, ki se je začel že pred stoletjem; toda treba je priznati, da od zgodovinarja moremo in tudi moramo zahtevati, da z vsem naporom spozna in kritično presodi vse zapletene dejavnike, ki jih je treba upoštevati, če hočemo zares pravilno govoriti o omenjenem gibanju. Seveda ostajajo močni občutki jeze in neodobravanja, ki jih je treba spoštovati; ti pa ne smejo ovirati svobodnih raziskav in niti vlivati posebnega strahu, da bi upadla priljubljenost glede narodnega čuta, tako slovenskega kot italijanskega.

CERKEV IN DRUŽBA NA GORIŠKEM TER NJUN ODNOS DO VOJNE IN OSVOBODILNIH GIBANJ

Tak je naslov mednarodnega seminarja zgodovinarjev, ki bo potekal v Gorici na univerzi od četrta, 26. septembra, do sobote, 28. V četrtek bodo po pozdravu gostov in krajevnih predstavnikov oblasti začeli z deli ob 16. uri. Nastopili bodo zgodovinarji De Rosa, Eordogh in Jože Pirjevec, ki bo govoril o etničnem vprašanju in mednarodnem položaju v Julijski krajini. V petek se bodo dela seminarja začela že ob 9. uri, ko bodo govorili Tramontin, Prunk o Slovincih v jugoslovanski državi, Štrukelj o katoliški Cerkev v Jugoslaviji, Dolinar o Cerkev na Slovenskem, Ferenc o razmerah slovenske Cerkev pod italijansko in nemško zasedbo, Dal Pozzo, Marušič o kulturi in politiki pri goriških Slovincih med dvema vojnoma, Santeusano, Kralj pa bo govoril o verskih in cerkvenih razmerah Slovencev na Goriškem; nastopili pa bodo še Griesser Pečar, Rosa. V soboto bodo nastopili zgodovinarji De Cillia, Mlakar, Tavano, Simčič, Tassin, Rupnik, Botteri, Pupo, Blasina in Venuti. Tematik vseh posegov nismo mogli naštet zaradi prostorske stiske; gotovo pa je, da bo zgodovinarski seminar podrobno osvetlil obdobje, ki je bilo do sedaj predvsem dobra tematika političnih spekulacij.

Slovenska mestna konzulta o obmejnih stikih

Slovenska konzulta pri goriški občini želi vzpostaviti čim tesnejše stike z novogoriškim območjem v prepričanju, da le tako bo med Gorico in Novo Gorico ponovno vzpostavljena tista vez na področju medsebojnega informiranja in skupnega načrtovanja, ki je pomembna in potrebna med manjšino in matičnim narodom. O tem vprašanju so spregovorili na zadnji seji konzulte, na kateri so sklenili, da bodo poiskali take poti sodelovanja, in to tudi ob ugotovitvi, da zdajšnja mestna vlada v Gorici prerada "pozablja" na slovensko prisotnost, tudi ko se dogovarja in pogovarja z novogoriškimi upravitelji.

O potrebi po pospešitvi takšnega dogovarjanja je tekla beseda tudi na srečanju obmejnih slovenskih upraviteljev, ki ga je v Doberdolu pripravila tamkajšnja občinska uprava.

Da bi načrte in poglede mestne konzulte čimprej uresničili, se je predsednik tega občinskega organa Rudi Pavšič pred dnevi srečal na novogoriškem županstvu s predsednikom občinske komisije za mednarodne odnose Tomažem Beltramom. V prijateljskem in sproščenem razgovoru sta podprla potrebo, da bi se dogovarjanje okrepi in dobilo trajnejše okvire, kar bi lahko rodilo tudi nekaj skupnih pobud. Ob tem je bila izražena potreba po bolj medsebojni informiranosti glede dela in življenja zamejskih Slovencev in o zdajšnjem položaju v Sloveniji s posebno pozornostjo na novogoriško stvarnost.

Srečanje sinodalcev v Fogarjevi dvorani

V soboto, 14. t.m., je bilo v Gorici v Fogarjevi dvorani v bivšem semenišču srečanje sinodalcev druge goriške sinode. namen razširjenega srečanja vseh, ki aktivno sodelujejo pri sinodi, je ta, da bi sinodalci dali vpogled v dosedanje delo in napotke za nadaljnje delo po raznih komisijah. Tudi tokrat je nadškof Bommarco prosil sinodalce, naj se zavedajo

odgovornega poslanstva, ki ga imajo, saj gre pri sinodi za proces, ki naj bi prekvalificiral goriško krajevno Cerkev. Prav Cerkev pa smo vsi kristjani in zato je še kako pomembno, da posameznik, ki predstavlja neko lokalno župnijo-krajevno Cerkev, odgovorno skuša vnesti v sinodo težave in tudi izkustva svoje Cerkev, ki jo predstavlja. Do konca meseca septembra bo potekalo delo sinode po posameznih komisijah, ki se ločeno sestajajo. Namen vsake komisije je, da čimbolj resno predela gradivo in probleme, ki so v njeni pristojnosti. Slovenske sinodalce naprošamo, naj se srečanja po posameznih komisijah redno udeležujejo, saj bo slovenska manjšina le tako lahko prinesla svoj doprinos in tako obogatila goriško sinodo.

Katoliški dom bo kmalu spet odprt

V Katoliškem domu na Drevoredu XX. septembra gredo obnovitvena dela h koncu. Na sliki vidimo pleskarje, ki so pred kratkim končali z delom. V notranjosti Katoliškega doma sedaj izvedeni mizarji oblagajo dvorano z zlahtnim češnjem lesom. Ta les je namreč imeniten za opremljanje akustičnih dvoran; prav dvorana Katoliškega doma naj bi bila ena najbolj akustičnih v naših krajih. Dela se torej bližajo koncu, kar se tudi lepo vidi zunaj, saj je okolica že skoraj dokončno urejena, le zelenice bodo morali v naslednjih dneh še urediti. Bolj ko se dela bližajo koncu, bolj se vsi zavedamo, kako veliko delo je bilo opravljeno. Prav zato tudi opozarjamo naše bralce, da še vedno zbiramo denar za obnovo Katoliškega doma tako na tržaškem uredništvu kot na goriškem na Placuti. Vsem darovalcem za naš skupni Katoliški dom Bog povrni!

DAROVI

ZA KATOLIŠKI dom: ob smrti očeta Viktorja Žerjale daruje sin Franko z družino 500.000; v spomin na Viktorja Žerjale družine Povše, Češčut in Paškulin 500.000 lir.

ZA NOVI glas: N.N. 100.000; Jože Velikonja, ZDA 189.000 lir.

ZA ZAVOD sv. Družine: Ravnik Štefanija, ZDA 90.000; ob 17. obletnici smrti mame Angele Kacin roj. Tušar Marija, Janez in Metka 150.000 lir.

ZA VODOVOD na Sveti gori: ob 20. obletnici smrti Alfonza Grudine žena 50.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: Danči in Jušta 50.000 lir; N.N. z Opčin 35.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: Marjan Černic ob krstu hčerke Anje 100.000 in za zbor Vrh sv. Mihaela 100.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: N.N. 15.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: nevesta Bogdana ob poroki 50.000, njeni starši Ema in Joško 100.000, ženinov oče Joško Kosič 150.000 lir.

OB PRVI obletnici smrti mame Gizele vd. Kosič sin Joško za cerkev v Rupi 50.000 in za Katoliški dom 50.000 lir.

OB POROKI sina Aleksa daruje tata Joško K. po 50.000 lir za Katoliški dom, za MePZ Rupa-Peč in MePZ Hrast.

ZA CERKEV v Sovodnjah: Marinka in Ladi 100.000, Sonja in Branko ob 25-letnici poroke 100.000; Mara in Remo ob 11-letnici poroke 100.000; N.N. 50.000; N.N. 15.000; starši ob poroki Cinzie in Silvana 400.000; druž. Dottori namesto cvetja na grob Sergia 200.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: starši ob krstu Sabine Solinas 100.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: L.F. 5.000; Z.F. 5.000 lir.

ZA LAČNE po svetu: N.N. druž. namesto cvetja na grob sorodnika 50.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: N.N. druž. namesto cvetja na grob sorodnika 100.000; Romina in Fulvio ob poroki 150.000; starši ob krstu Luke 100.000; Claudia Ožbot Simoni nam. cvetja na grob R. Kernjus 50.000 lir.

ZA CERKEV v Zgoniku: ob krstu Tomaža Miliča darujejo starši 150.000 lir, sorodniki 180.000 lir.

OBVESTILA

ROMANJE GORIŠKE nadškofije va Concordio pri Pordenonu bo v soboto, 21. septembra. Ob 8.45 pozdrav župana, ob 10. uri ogled zgodovinskega dela mesta, ob 11.30 procesija iz bazilike Apostolorum v katedralo, kjer bo g. škof daroval sv. mašo. Ta dan bodo izpostavljene relikvije svetih konkordijskih mučencev.

SVETOVNI SLOVENSKI kongres - Konferenca za Slovenijo - Podružnica za celjsko območje in Župniji Ukve in Žabnice vas v ljudo vabijo na recital pesnice Ljubke Šorli-Bratuž *Venec spominčič možu na grob* v nedeljo, 29. septembra, ob 15. uri v cerkvi v Ukvah. Recital bodo oblikovali Amatersko gledališče Teharje, Mešani komorni zbor Emanuel iz Celja in orglarica Alenka Založnik. Zbor bo pel tudi pri maši v Žabnicah ob 10.15.

ČESTITKE

V soboto, 21. septembra, bo praznoval svoj rojstni dan nadškof goriške Cerkev **p. Antonio Vitale Bommarco**. Da bi mu Gospod v pomembnem milostnem času druge goriške sinode podelil veliko moči, zdravja in svojo modrost, mu srčno želita uredništvo in uprava Novega glasa.

13. septembra sta stopila na novo skupno pot **Silavan in Federica**. Z njima se veselijo in jima iz srca čestitajo člani pevskega zbora Štandrež in prosvetnega društva Štandrež.

13. septembra sta v cerkvi v Štandrežu stopila na skupno življenjsko pot **Silvan in Federica**. Slovenski goriški skavti se z njima veselimo, jima čestitamo in želimo dosti božjega blagoslova.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo in uprava Novega glasa: Bog naj vaju obilno blagoslovi!

URNIKI MAŠ

NOVA GORICA - KAPELA. Ob nedeljah: ob 6.30, 8., 10., 18. (pozimi ob 17. uri). Med tednom: ob 7. in ob 19. (pozimi ob 18. uri).

MIRENSKI GRAD. Ob nedeljah ob 7. in 16. (z zamejnjo ure konec septembra ob 15. uri). Med tednom je maša ob 6.30.

SLOVENSKA GOSPODARSKO-PROSVETNA SKUPNOST SLOVENSKA PROSVETNA SKUPNOST

vabita na

SREČANJE Z ODGOVORNIM
UREDNIKOM REVIJE MAG

DANILOM SLIVNIKOM

in na zamejsko predstavitev slovenske uspešnice **Kučanov Klan**, ki bo v Gorici v prostorih grajske dvorane v četrtek, 26. septembra 1996, ob 18. uri.

IZIDOR PREDAN V SPOMINU BENEŠKIH DRUŽBENIH DELAVCEV

ERIKA JAZBAR

V sredo, 11. t.m., so slovenske organizacije iz videmske pokrajine priredile kulturno svečanost v spomin na preminulega družbenega delavca Izidorja Predana. Mesec dni po njegovi smrti je v špetski občinski dvorani odmevala slovenska beseda vseh tistih, ki so ga poznali in so se mu želeli zahvaliti oz. delno oddolžiti za njegovo dolgoletno delovanje in vztrajanje na tem delu zamejstva. Srečanje se je začelo v poznih popoldanskih urah v špetski cerkvi s sveto mašo, ki sta jo oblikovala združena pevska zborja Rečan in Pod lipo, nato se je svečanost nadaljevala s kulturnim programom. Ob podobnih priložnostih beseda lahko zaide v prazno retoriko ali celo v tisto banalnost, ki jo lahko objemajo ganjlive, vendar neiskrene besede in stavki. Povsem očitno pa je tudi tistim, ki Predana niso osebno poznali, temveč le posredno, da je bila to osebnost, ki je svojim sogovornikom odgovarjala predvsem z dejanji; njegovo verovanje, neutrudno vztrajanje in požrtvovalnost so ga torej zapisali z velikimi črkami v povojno zgodovino Slovencev, ki živimo v Italiji. Zgled za vse, seveda, beneški Čedermac-laik, mnogo je nazivov, ki ga lahko le delno označujejo. Veliko je bilo beneških družbenih delavcev, ki so se zvrstili pred mikrofonom, da bi spregovorili nekaj misli v spomin na tistega človeka, ki je zgradil temelje marsikateri pobudi, organizaciji ali

Izidor Predan - Dorič, človek gledališča; avtor in igralec

srečanju, ki je danes že tradicionalno, desetletno, ki je obenem napisal besedilo pesmi *S strani Matajurja*, ki je postala nekakšna himna za vse te ljudi. Kako se mu torej lahko oddolžimo? Na slovesnosti je pred mikrofonom stopil tudi Izidorjev sin Vladimir, ki je poudaril predvsem očetovo potrebo po iskanju skupnega nastopa oz. slovesnosti v naši manjšinski skupnosti; saj - nazadnje - je bil leta 1984 na goriškem Travniku med prvimi v sprevodu, ki je s plakati zahteval obljubljenе pravice za našo manjšino. Če je že res, da obstaja neki "duh po Travniku", je tudi res, da njegova uresničitev ni več sprevod tisočglave množice, temveč pobude, ki prihajajo s strani posameznikov. Tak je verjetno tudi najprimernejši način, s katerim se lahko oddolžimo temu velikemu Slovincu.

"MARINO QUALIZZA TRŽAŠKI ŠKOF": PROVOKACIJA ALI RESNICA?

Pred dnevi smo na italijanskem deželnem dnevnom časopisu brali novico, da je med kandidati za mesto pokojnega tržaškega škofa Bellomija tudi beneški gospod Marino Qualizza. Članek je bil navidezno še kar nepristranski, saj ni zvenel posebno negativno. Ker pa v Trstu verjetno vsi ne poznajo gospoda in njegov priimek obenem ne zveni posebno neitalijansko, je novinar kar podrobno predstavil omenjenega kandidata, da ne bi prišlo do nesporazumov. G. Marino Qualizza, doma iz Sv. Lenarta v Benečiji, nedvomno odgovarja vsem potrebnim pogojem za mesto tržaškega škofa, saj je dobro poznan ne le zaradi svojega duhovniškega poklica, temveč tudi kot profesor dogmatike. Posebno mesto nosi tudi njegovo publicistično delo. G. Qualizza je obenem

ravnatelj Višje teološke šole v Vidmu, vodi razne teološke tečaje za redovnice in laike ter piše o teoloških temah v reviji *Credere oggi* in v tednik videmske nadškofije *La vita cattolica*. Zamejci ga poznamo, ker redno piše v kulturno-izdatni list *Dom*, obenem pa mu je od leta 1983 tudi urednik. Aktiven je v raznih beneških kulturno-družbenih društvih in posebno pomembno je njegovo seznanjanje italijanskih krogov s slovensko beneško problematiko. Iz omenjenih razlogov dvomimo, da bodo dobro poznani tržaški krogi dopustili gospodu Qualizzi ostati dalj časa kandidat za tržaškega škofa, čeprav bi ta zelo primerno nadaljeval Bellomijevo pot k duhovno-kulturnemu odpiranju mesta, ki se prepogosto izkazuje za nazadnjaško in anahronistično. E.J.

Naraščanje števila samomorov v Sloveniji zaskrbljuje javnost, predvsem pa psihiatre, sociologe in druge strokovnjake. Problem je aktualen in večplasten, saj gre pri samomoru za skrajno dejanje, ki nasprotuje osnovni težnji vseh nas - volji do življenja. Zaradi samomorov se zmanjšuje slovenska nacionalna substanca, na zmanjševanje le-te pa močno vplivajo tudi upadanje števila rojstev in številne prometne nesreče, v katerih umirajo zlasti mladi ljudje.

Mnenja o vzrokih samomorov so različna in gredo od trditve, da se mnogi odločijo za nasilno smrt, ker ne morejo doumeti in sprejeti zapletenih problemov in dilem, ki se pojavljajo v modernih državah, do razlag, da je manj vrednot, ki so v preteklosti delovale kot zaščitni dejavnik pred samomorom. Toda do zdaj znane trditve o slovenski samomorilnosti ne dajejo vseh odgovorov. Pojavljajo se nove teorije. Neka razširjena revija v Ljubljani je zapisala celo povsem banalno trditev, da se Slovenci ubijamo pač zato, ker smo neumni. Kot poglobilni vzrok še zmeraj omenjajo slovensko majhnost, nestabilni značaj posameznikov ali skupin lju-

V SLOVENIJI NI VOLJE PO ŽIVLJENJU?

MARJAN DROBEŽ

di, pa celo melanholijo, ki naj bi spodbujala k nasilni smrti. Toda zakaj je že desetletja največ samomorov v Prekmurju? In dalje: zakaj zadnjih nekaj let postaja Zasavje najbolj kritično območje v Sloveniji? Zakaj se vse bolj ubijajo izobraženci? In zakaj pravzaprav narašča število samomorov po osamosvojitvi? Tudi ni pravih odgovorov na vprašanje, zakaj se ubija več družinskih očetov kot samskih mož ter več starejših kot pa mladih. Primarij dr. Aleksander Brunčko iz Maribora meni, da bi problematiko samomorov morali reševati multidisciplinarno, "ker nasilne smrti ne bomo zmanjšali le s telefonom za klic v sili in s Centrom za preventivo samomora. Zavzema se za reorganizacijo na področju psihiatričnega zdravstva, da bo lahko imel vsak psihiatrični bolnik in tudi človek v duševni stiski, ki razmišlja o samomoru, na voljo svojega psihiatra."

Samomori v Sloveniji imajo tudi aktualne politične razsežnosti, saj naj bi se dogajali tudi zaradi izrednih socialnih stisk nekaterih slojev prebi-

valstva. Na protestnem zborovanju Liste za Maribor, ki je bilo zaradi razsula tamkajšnjega gospodarstva in hitrega naraščanja brezposelnih, sta o razmerju med tamkajšnjo gospodarsko in družbeno krizo in samomori govorila delavca Valter Pristovnik in Milan Krušič. Dejala sta, da so številni samomori na Štajerskem posledica izredno velikih socialnih stisk ljudi. Zanimive in v marsičem izvirne misli o tem je v uvodnem članku zadnje številke *Vzajemnosti*, ki je glasilo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije in Zveze društev upokojencev Slovenije, napisal Tone Štefanec. Povzemamo del njegovega razmišljanja. "Julija si je kar 90 Slovencev vzelo življenje. Med njimi so bili tudi starostniki. Kaj žene ljudi v smrt? Tudi to, da so mnogi brez dela in da je marsikdo na starost prepuščen sam sebi. Navaden človek je v današnji Sloveniji malo vreden. Pogosto ima večje možnosti za lepše življenje ne sposobnejši, ampak bolj zvit in bolj stremuški. Marsikje

velja pravilo: znajdi se, kakor veš in znaš. Kaj pa tisti, ki se ne želijo ali ne morejo znajti? Mnogo mladih ljudi je brez stanovanja, mnogi upokojenci se s svojo borno pokojnino komajda preživljajo. Nekateri pa ne vedo kam z denarjem in si kupujejo drage avtomobile, razkošna stanovanja, skratka živijo na veliki nogi. Mnogi med njimi na veliko goljufajo in jim je za vse drugo le malo mar, še za našo novo državo se ne zmenijo. So sami sebi zadostni. Vse to in še marsikaj drugega peha ljudi v obup, so razočarani in ponavadi nemočni, da bi karkoli spremenili. Marsikoga pesti bolezen, ki je pogosto psihične narave in posledica razmer, v katerih živi. Ljudje iščejo rešitev pri zdravnikih, astrologih, vedeževalcih in povsod tam, kjer mislijo, da jim lahko pomagajo, zlasti v Cerkvi.

Še vedno drži pregovor: pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. Tudi vemo, da nam sreče ne moreta dati ne država in ne kaka politična stranka. Sreča je pač skrita globoko v nas. Današnji čas zahteva od vsakega posameznika močno osebnost, ogromno poguma in voljo, pa tudi sposobnosti za premagovanje težav. Izjemno pomembno pa je tudi veselje do življenja."

SPOMINSKO OBELEŽJE V SOLKANU

MSGR. JOSIP SREBRNIČ - PONOS VSEH SLOVENCEV!

Na njegovi rojstni hiši v Šolski ulici št. 6 v Solkanu so prejšnjo soboto s pristrčno in globoko občuteno slovesnostjo odkrili spominsko obeležje škofu in nadškofu dr. Josipu Srebrniču. "Bil je velika osebnost goriške in slovenske zgodovine, ki je lahko v ponos vsem Slovincem," je v pozdravu udeležencem poudaril predsednik Krajevne skupnosti v Solkanu odvetnik Tomaž Marušič. V življenju se je dr. Josip Srebrnič odlikoval in uveljavljal s trdnim značajem, blago dušo, velikim znanjem, razumevanjem in podporo revnim ali drugače trpečim vernikom, veliko delavnostjo na najrazličnejših področjih, pa tudi z narodno zavednostjo. O takšni dejavnosti, liku in verski gorečnosti nadškofa je govoril prof. dr. Franec Kralj, zgodovinar, arhivar koprške škofije in župnik v vasi Slap na Vipavskem. Navedel je tudi razne značilnosti življenja in delovanja

škofa in nadškofa, ki so nemara naši javnosti neznane. Tako je povedal, da je bil kot gojenec dijaškega semenišča v Gorici deležen vzgoje poznejšega škofa na otoku Krku dr. Antona Mahniča. Razšla sta se, se spet našla in ko je Mahnič spoznal Srebrničevo žlahtno, samoniklo osebnost, ga je pred svojo smrtjo predlagal za svojega naslednika - škofa na Krku. Svojo škofijo je v več kot 42-letnem vodenju vzorno uredil, zato ga je papež Janez XXIII. ob 40-letnici škofovanja, 1. 1963 imenoval za nadškofa. Govornik je menil, da bi Srebrničevo neutrudno in mnogovrstno dejavnost mogli strniti v tri življenjska področja: bil je odgovorno dejaven na versko-karitativnem, narodno-političnem in kulturno-znanstvenem področju. Prof. dr. Kralj je nadalje opozoril, da je med drugo svetovno vojno dr. Srebrnič na okupiranem otoku odločno branil in ubranil hrvaško glagoljško bogoslužje proti poskusom italo-romaniza-

cije. Z enako vneto je reševal svoje otočane v obdobju nemške okupacije. Ni pa sprejel vodilne vloge komunistične partije v osvobodilnem gibanju. Svoje nasprotovanje partijskemu monopolizmu in brezverski naravnosti je izrazil v posebnem pastirskem pismu, zaradi česar so ga - po njegovih besedah - celo obsodili na smrt, kar pa se k sreči ni zgodilo. Tako je bil v povojnih revolucionarnih letih ta zavedni narodnjak in ponosni Slovec, ki se svojim solkanskim koreninam ni nikoli izneveril in je bil na svoj rojstni kraj srčno navezan, izpostavljen javnemu zasramovanju. Hrvaško in tudi slovensko časopisje ga je ožigosalo kot "bandita, zvestega slugo fašizma in narodnega izdajalca". Bil je tudi telesno napaden in ranjen, konfiniran za 6 mesecev na Sušaku, nato pa izpuščen na prostost brez soje-

nja. Glede njegove osebnosti in znanstvenega opusa je značilno, da se nadškof dr. Josip Srebrnič razodeva kot voditeljska narava, ki presoja in usmerja kot mož velikega znanja, trdne sodbe in neupogljive volje. Bil je vedno prijazen in izredno ljubezniv z vsakim človekom, obenem trezen in daljnoviden presojalec vprašanj, dvomov in tegob ljudi tedanjega časa. Živel in deloval je skladno s svojim škofovskim geslom: "Stojte močni v veri!".

Na slovesnosti je govoril tudi generalni vikar škofije na otoku Krku msgr. Valter Župan. Poudaril je, da bodo verniki na otoku nadškofu zmeraj hvaležni za njegovo versko in pastoralno poslanstvo in delovanje.

Spominsko obeležje je blagoslovil koprski škof Metod Pirih, odkrila pa ga je najstarejša Solkanka, 103-letna Emilija Koncut. Po slovesnosti pred rojstno hišo je bila v domači cerkvi sv. Štefana spominska maša za dr. Josipa Srebrniča. Somaševanje je vodil koprski škof, ki so mu ob posvetitvi na to mesto izročili škofovski križ, ki ga je nosil njegov veliki vzornik na otoku Krku.

M.

PROBLEMI IN DILEME SLOVENIJE PRED VOLITVAMI

MARJAN DROBEŽ

Najbolj nujno je vzpostaviti pravno državo in preprečiti nezakonita prilaščanja kapitala in dobrin

Slovenci želijo najboljši svoji državi in si za to tudi prizadevajo. Ko kritizirajo ali kako drugače razgaljajo probleme v družbi, gospodarstvu in drugih področjih, delajo to zato, da bi utrdili demokratsko ureditev in s tem prispevali svoj delež za preobrazbo in prihodnost Slovenije. Tudi v sedanji predvolilni kampanji se kaže nujnost, da kljub različnim ideološkim in političnim prepričanjem ohranimo enotnost in zavzetost vseh ljudi, da bi lahko hitreje, povsem in učinkovito odpravljali slabosti in maličenja na raznih področjih.

Najbolj nujna je gotovo vzpostavitev pravne države in povečanja učinkovitosti njenih organov, predvsem pravosodja. Takšno državo določa tudi slovenska ustava, ki pa je na tem, kot tudi na nekaterih drugih področjih ostala neizpolnjena. Če bi tožilstva in sodišča odgovorno delovala, bi lahko zavrla oz. preprečila odtujevanja (nezakonita prilaščanja ali tatvine) t.i. družbenega kapitala in tvornih dobrin, ki so jih ustvarili delavci (ne pa država) v prejšnjem režimu. Po najnovjših podatkih ocenjujejo, da je takšnih prilaščanj v obdobju po osamosvojitvi bilo za okrog 125 milijard tolarjev. Tudi zaradi tatvin iz virov t.i. družbene imovine so se družbene razlike v Sloveniji poglobile in

povečale, tako da se je okrog 10% raznih privilegirancev in političnih karieristov povzpelo v sloj novih bogatašev, medtem ko je približno 90% prebivalstva ostalo na prejšnji ravni svojega materialnega standarda ali pa se je njihov položaj celo poslabšal.

Vzroke za razkroj mnogih vrednot in načel slovenskega naroda, torej za razpad morale in etike, obravnava tudi najnovejša Izjava Komisije Pravičnosti in mir. Dokument vsebuje tudi naslednje misli: "Nesprejemljivo je, da se poskuša onesposobiti tista nadzorna služba, ki se je odlikovala po neizprosni odkrivanju nepravilnosti in kriminala v postopkih lastninih. S tem se ruši zaupanje v pravni red in daje potuha tudi drugim oblikam nepoštenosti. Nesporno je, da so dosedanja nosilci vseh vej oblasti premalo naredili za dosledno uveljavljanje poštenja in zakonitosti na področju gospodarstva. Vse to ima hude moralne posledice..."

ALI JE DRŽAVA PRIPRAVLJENA NA SPORAZUM S CERKVIJO?

Predvolilna dejavnost političnih strank in drugih organov (tudi vlade) je čedalje bolj intenzivna, vročična in celo napadalna. Toda na splošno ne krši demokratičnih pravil in standardov. Stranke bodo kmalu objavile sezname svojih kandidatov.

Med njimi bo letos, kaže, veliko novih imen, ki naj bi bila privlačna za volivce. Kandidirala bo tudi doslej najboljše slovenska smučarka Mateja Svet; za poslansko mesto pa se bodo potegovale tudi nekatere pevke zabavne glasbe. Bivši generalni direktor RTV Slovenija Žarko Petan bo kandidat Slovenske ljudske stranke. V Združeni listi socialnih demokratov so izvedli notranje volitve tistih njenih članov, ki bi radi kandidirali v slovenski parlament. Že vnaprej pa je iz tekmovalja za kandidacijo izpadel tisti član ZLSD, ki je v nekem štirinajstdnevniku objavil dolg pogovor z upokojenim generalom Milanom Aksentijevićem, ki je bil pred kratkim izgnan iz Slovenije. Stranka tega jugoslovansko usmerjenega člana v sedanjem predvolilnem obdobju skoraj zagotovo ne bo podprla.

Zelo pomembna je izjava ministra Pavla Gantarja, predsednika vladnega dela Krovne komisije za rešitev problemov med državo in katoliško Cerkvijo. Dejal je namreč, da bo vlada lahko še pred volitvami dosegla sporazum s Cerkvijo glede vseh vprašanj, tudi tistih premoženjske narave.

Pred 50 leti je bila 15. septembra nedelja kakor letos. Tisto nedeljo so na Marijinem Celju nad Kanalom obhajali župnijski praznik imena Marijinega, kateri je cerkev posvečena. Že za dopoldansko slovesno mašo so se zbrali duhovniki kanalskega dekanata, med njimi tudi gorenjepoljski župnik Izidor Zavadlav. Po slovesnem blagoslovu popol-

slovesna maša. Somaševanje številnih duhovnikov je letos vodil koprski škof msgr. Metod Pirih. V pridigi je razčlenil trenutno versko stanje v škofiji, kjer je opazen rahel dvig verske prakse, še vedno pa so med primorskim ljudstvom prisotne številne prvine moralne in verske krize. Prav tako je še nereseno vprašanje sprave zaradi dogodkov polpretekle dobe, saj rane še niso zaceljene. Pri obeh slovesnih mašah, dopoldne in popoldne, je ubrano prepeval župnijski mešani zbor, okrepljen s pevci iz bližnje Rupe, s Peči in iz Bilj. Do izraza pa je seveda prišlo tudi ljudsko petje, pri katerem je množica navdušeno pritegnila.

Ob letošnji Kvatnici lahko zapišemo, da je bila zaključena tudi obnova bližnje misijonske hiše lazaristov. Na njenem podstrešju so po načrtu inž. arh. Jožeta Marinka namreč uredili notranjo kapelo, posvečeno sv. Vincenciju Pavelskemu, ki bo služila za potrebe udeležencev duhovnih vaj. Po popoldanski maši se je škof msgr. Pirih v spremstvu duhovnikov podal v bližnjo kapelo v samostanu lazaristov in jo blagoslovil, prisotni verniki pa so si nato novo pridobitev lahko tudi ogledali. Pohvaliti je potrebno trud očetov lazaristov na Mirenskem Gradu, ki vzorno skrbijo za cerkev Žalostne Matere božje in Gnidovčev dom duhovnih vaj, in to z velikim občutkom za duhovne potrebe sodobnega časa. M.V.

PRENEHANJE UPORABE AZBESTA V INDUSTRIJI SALONIT ANHOVO

Odlaganje azbestocementnih odpadkov, strupen opravek

Delavci in uslužbenci poslovnega sistema Salonit v Anhovem bodo 20. decembra letos prenehali izdelovati azbestocementne proizvode. Slednji, kot tudi nekatere kritine in drugi proizvodi, namreč vsebujejo azbest, ki je zdravju zelo škodljiv. Zdaj imajo na zalogi še zadnjih 840 ton azbesta, ki ga bodo

porabili v iztekajoči proizvodnji, s katero bo Salonit izpolnil naročila kupcev.

Bližnja opustitev azbesta v proizvodnji anhovskega velepodjetja je gotovo najbolj pomembna novica ob proslavljanju 75-letnice ustanovitve Salonita. Cement v Anhovem je odkril domačin Peter Nibrant. Podjetje, tovarno cementa z imenom Cement Isonzo-Sa" pa je l. 1921 ustanovil italijanski lastnik Emilio Stock. Že ob ustanovitvi tovarne so pričeli uporabljati azbest, ki je tedaj veljal za zelo pomembno in zdravju neškodljivo surovino.

Ob 75-letnici Salonita so predstavili program nadaljnega poslovanja, za katerega imajo dobre možnosti. "Širši javnosti hočemo povedati, da ima to podjetje kljub težavam zaradi izgube trgov in pojavljanju obolenj zaradi azbesta dobre perspektive za uspešen nadaljnji razvoj, ker je vedno težilo po doseganju evropske ravni v proizvodnji," je v pogovoru za Novi glas zatrdil Vladimir Škibin, poslovni tajnik tovarne.

Proizvodnjo bodo preuredili, saj bodo izdelki izhajali iz novih tehnologij, za katere imajo razne ponudbe tudi iz tujine. Pomemben delež pri preobrazbi oz. preusmeritvi proizvodnje bo imel tudi zakon, ki je zdaj v parlamentarni obravnavi in s katerim naj bi Slovenija celovito rešila problematiko uporabe azbesta ter z njimi povezanih obolenj in odškodnin.

V Salonitu je zaposlenih še 1.155 delavcev in uslužbencev. Vrednost proizvodnje gradbenega materiala in drugih izdelkov bo letos znašala skoraj 9 milijard tolarjev. Velik del proizvodnje iz Anhovega izvozijo v tujino, v Italijo največ cementa, ki je izredno dobre kakovosti. Surovin za izdelavo cementa (gre za lapor in apnenec) imajo v dejansko neomejenih količinah. Kljub prenehanju uporabe azbesta v Anhovem pa nikjer v Sloveniji še niso pričeli odstranjevati te strupene snovi z zgradb, streh in drugih objektov, kar izvajajo v tujini, tudi v Italiji. M.

SPOMINSKA OBLETNICA NA GORENJEM POLJU

dne so se duhovniki odpravili domov. Zavadlav je ubral bližnjico skozi gozd na Gorenje polje. Toda tam so ga naslednji dan za mašo zaman čakali. Sestra Erminija je obvestila policijo. Začelo se je iskanje g. župnika, za katerim je izgnila sleherna sled. Šele 5. oktobra so odkrili njegovo truplo v gozdu dobrih 20 minut nad vasjo. Bilo je nakaženo, polno ran in glava odtrgana. Kaj se je zgodilo? Med vrnitvijo so ga zahrbtno napadli in ubili. Kdo so bili krivci? Ne tedaj ne pozneje morilcev niso odkrili, utemeljen sum pa je padel, da so g. Zavadlava ubili ideološki sovražniki, ki so mu že prej grozili in ga sramotili po časopisih in na mitingih, češ da je fašist in sovražnik slovenskega naroda. Širil je pa slovenski tisk, prej Bogoljuba in leta 1946 Slovenskega Primorca.

Prejšnjo nedeljo, 15. t.m., so se verniki z župnikom Bogdanom Špacapanom vred spomnili tragično umrlega g. Izidorja Zavadlava in pripravili res primerno spominsko slavo. V gozdu, kjer so odkrili njegovo truplo, so v soboto postavili križ, v nedeljo popoldne pa priredili slavo. Ob 16. uri je bila sv. maša; somaševanje je vodil generalni vikar msgr. Renato Podberšič, Zavadlavov rojak iz Vrtojbe. Somaševalo je okrog 30 so-

Načrt spomenika na Gorenjem polju (arh. Jože Marinko), postavljen ob 50-letnici smrti.

konec oktobra 1943 nekje pri Zgornji Trebuši in je bil veliki prijatelj pok. Zavadlava.

Po maši so se spomnili pokojnika s kulturnim programom. Združena zbor sta odpele nekaj žalostink, celebrant pa je blagoslovil spominsko obeležje iz kamna, ki so ga postavili med cerkvijo in pokopališčem. Obeležje si je zamislil akademik Jože Marinko, ki je hotel upodobiti dve vodilni pokojnikovi potezi: kelih, ker je bil Kristusov duhovnik, kamen pa z besedami: *Daritev bodi ti življenje celo*, ker si je pokojnik te Gregorčičeve verze izbral kot geslo na podobici nove maše. Gregorčičeve verze je recital tudi član goriškega dramskega gledališča Aleksander Kroselj. Zaključil je z odlomkom iz Oljke.

Oljka je simbol miru in v želji po miru in spravi je bilo uglaseno celotno spominsko slavo v spomin tragično umorjenega župnika. Hudič je zasejal neslogo in sovraštvo; Kristus, ki je umrl kot sprava za naše grehe, naj obnovi med nami mir in spravo. To je končni namen slavlja. Žal so bile odsotne civilne oblasti.

Ob nedeljskem slavlju je bila na voljo tudi knjižica *Na braniku resnice* o pok. Izidorju Zavadlavu. Izdal jo je župnijski urad Gorenje polje, uredil in sestavil pa župnik Bogdan Špacapan. K.H.

SLOVESNOSTI NA MIRENSKEM GRADU

Tudi v letošnjem septembru je na Mirenskem Gradu potekala tradicionalna Kvatnica po ustaljenem razporedu, a tudi z nekaterimi posebnimi poudarki. Kot običajno so se slovesnosti pričele že v soboto, tokrat 14. septembra zvečer. Pri predpraznični maši so peli pevci iz Šmartnega v Brdih, od koder je prišel tudi njihov župnik Efrem Mozetič, ki je pri maši tudi pridigal. Svoje razmišljanje je navezal na pomen Marije kot spremljevalke skozi naše življenje. Po maši je sledila običajna procesija z lučkami v neposredni bližini cerkve Žalostne Matere božje, med procesijo pa so prisotni peli lavretanske litanije z odpevi.

V nedeljo, 15. septembra, je bila ob desetih dopoldne na vrsti mirenska župnijska maša, pri kateri je pridigal domači župnik Ciril Čej. Mirenski župnik je v svoji pridigi med drugim opozoril na bližajoči se misijon, ki bo hkrati pomenil uvod v obhajanje 750-letnice prve omembe župnije Miren z vrhuncem v prihodnjem letu. Tudi popoldanska slovesnost na letošnji Kvatnici je potekala po običajnem redu. Ob 15.30 so bile pete litanije Matere božje z odpevi, ob 16. uri pa je sledila

PRIDELOVANJE PORA

MARKO TAVČAR

Por je izredno hvaležna povrtnina, ki je zelo primerna za vrtničarje, saj ni posebno zahtevna kultura. Zelo dobro prenese mraz, najbolje uspeva v rodovitni zemlji, ki dobro prepušča vodo.

Po naših vrtovih je bil por presajen že pred približno mesecem dni, a tudi če bi ga presadili še v tem tednu, ne bi bilo napak, le zakasnilo bomo njegovo rast, obirali ga bomo bolj pozno spomladi in tvegali, da bo šel v seme. Če ga sadimo konec junija, ni potrebno gnojiti zemlje, če smo spomladi dobro gnojili tla za predhodno kulturo. Lahko pa uporabimo tudi nekaj umetnega gnojila. Priporočajo od 8 do 10 dag mešanega NPK gnojila na kvadratni meter.

V naših krajih navadno sejemo por za zimsko rabo že junija, tako da ga presajamo konec julija. Por presadimo na prosto, ko so sadike za svinčnik debele in visoke 15 do 20 cm. Sadimo ga v vrste, razdalja med njimi naj bo vsaj 30 cm, med posameznimi sadikami v vrsti pa 15 cm. Por sadimo globoko vsaj 10-15 cm, če ga sadimo višje, ga bomo morali osuvati, da se bo spodnji del rastline, ki ga uživamo, belil. To lahko delamo tudi z

globlje sajenim porom, tako bomo namreč povečali steblo, ki je užitno. Navadno so stebila primerna za pobiranje od 160 do 250 dni po setvi. Por skali pri temperaturi 7 stopinj C, najbolje pa uspeva ob temperaturi 15-25 stopinj C.

Por potrebuje pri rasti sorazmerno veliko vode, zato ga moramo redno zalivati, še zlasti prve tedne po presaditvi in nato v primeru suše, vendar, kot rečeno, ne prenese zastoja vode. Zato moramo paziti, da ga ne sadimo v pretežko, ilovnato zemljo. Zelo hvaležen pa je tudi za redno rahljanje tal. Dobro vpliva na rast tudi zastiranje tal z listjem ali slamo.

Por je v glavnem zimsko povrtnina. Iz nje pripravljamo odlične juhe, pa tudi prikuhe. Če ga bomo zamrznili, ga bomo lahko zauživali še dlje časa. Ko izkopljemo por, mu najprej obrežemo korenine in vrhove listov. Nato ga dobro operemo in zrežemo na centimeter široka kolesčka, ki jih damo v nizke pladnje in postavimo v zmrzalno skrinjo. Ko trdno zmrznejo, jih spravimo v polietilenske vrečke in po potrebi uporabljamo.

DAVČNI VIDIKI DEDOVANJA

DAMJAN HLEDE

1. UVOD

Kadar teče beseda o dedovanjih, je prva stvar, na katero pomislimo, formalni in materialni prehod premoženja umrle osebe na drugo(-e) osebo(-e). Tudi kadar se starši sprašujejo in načrtujejo, katere dele svojega premoženja bodo prepustili posameznim sinovom oz. hčeram, je njihova prva skrb pravična porazdelitev imetja med vsemi. To je povsem normalna drža, večkrat pa jo pogojuje tudi strah, da ne bi prišlo pri porazdelitvi do sporov ali preprirov. Mimogrede gre opozoriti, da so slednji le redkokdaj posledica samega dedovanja (tako je predvsem, kadar so si dediči med sabo v daljnem sorodstvu), pogosteje pa so izraz že utemeljene družinske nesložnosti, ki preprečuje, da bi se tudi o materialnih stvareh mirno pogovorili in skupaj načrtovali.

Prehod oz. porazdelitev premoženja predstavljata brez dvoma najpomembnejši vidik dedovanja, ki pa ni edini. V pravni ureditvi je ta vidik predmet civilnega prava, ki postavlja pravila zakonitega in oporočnega dedovanja. Drugi vidik, na katerega redkeje pomislimo, pa je davčni. Dedovanje je namreč, kot prehod stvari in pravic od ene osebe na drugo, podvrženo posrednemu ob-

davčenju (davek na dedovanja in davek Invim).

Prav ta vidik je povod za razmišljanje, ki ga tu začnemo. Velikokrat se namreč zgodi, da izračun davčnega urada preseneti dediče tudi zato, ker pred dokončnim izračunom ponavadi mine precej časa (davčni uradi imajo na razpolago tri leta za seštevek), poravnati pa ga je treba v šestdesetih dneh (od 20. junija t.l. dalje, prej je veljal rok devetdesetih dni), razen če se zainteresirani ne odločijo za odlog plačila (v tem primeru je treba 20% zneska plačati v šestdesetih dneh, ostalo pa poravnati v letnih obrokih, ki ne smejo preseči petih let od smrti *de cuius-a*). V tem primeru pa teče obveznost pasivnih interesov v višini letnih 9%. Dogaja se pač, da dediči s časom spregledajo to obveznost in se podajo v druge investicije, izračun davčnega urada pa jih zadene kot strela z jasnega.

Do presenečenj pa prihaja še predvsem pri dedovanju kmetijskih zemljišč, za katera so predvidene posebne olajšave, toda le v primeru, ko so dediči neposredni obdelovalci zemlje. Tako se lahko zgodi, da bo prehod zemljišč, ki jih je obdelovalec v času svojega življenja kupil in vzdrževal z velikimi davčnimi olajšavami, na dediče, ki niso obdelovalci, precej obdavčen.

DAIJE

TKB LETO DNI NA INTERNETU

V petek, 13. septembra, je poteklo leto dni, odkar se je Tržaška kreditna banka vključila v omrežje internet. Obracun te enoletne prisotnosti na internetu znaša pol milijona povpraševanj po straneh iz vsega sveta: Italija, ZDA, ostale zahodne države in tudi države iz vzhodne Evrope, ki se šele vključujejo v globalno tržišče.

Spletne strani TKB imajo tri home page v italijanščini, slovenščini in angleščini. V teh prvih dvanajstih mesecih delovanja doživljajo že svojo peto verzijo, v pripravi pa so strani v hrvaščini in nemščini. Od tod je preko raznih linkov (t.j. povezav) mogoče doseči preko 150 italijanskih institucij, 200 tujih in 30 gonilnikov za nadaljnje raziskave.

Med najbolj priljubljenimi storitvami pripada prvo mesto nedvomno stalno ažurniranemu seznamu italijanskih bank v internetu: v seznamu je trenutno vpisanih 84 bank, kakih dvajset pa je na tem, da pristopi. Od tod je mogoče primerjati storitve vseh denarnih zavodov. Preko svojih strani nudi TKB vse informacije o obrestnih merah, stroških in ostalih pogojih, kot zahteva italijanski zakon o prozornosti bančnega poslovanja, pa tudi informacije o posebnih "bančnih proizvodih".

Vstop v omrežje internet je za TKB pomenil tudi postavitev elektronskega priročnika za vse uporabnike bančnih storitev. Stranka lahko tudi komunicira direktno z banko ali prebere pojasnila o

njenih pobudah direktno iz pregleda tiska. Banka je med drugim tudi pričela sodelovanje z državno kovnico, zanimiva pa je tudi njena izkušnja z elektronsko pošto.

Pri TKB pozitivno ocenjujejo izkušnjo prvega leta povezave v internetu in menijo, da bo njihov doprinos pripomogel k boljši uveljavitvi v svetu ne samo banke, marveč tudi celotne tržaške gospodarstvene ponudbe. Prek interneta misli torej banka v bodoče sproti in kar najširše predstavljati dejansko gospodarsko stvarnost in možnosti, ki jih na socialnem, kulturnem in gospodarskem področju ponuja sistem Alpe-Jadran. Internet: <http://www.bctkb.it/bctkb>, E-mail: bctkb@bctkb.it.

I.Ž.

SODELOVANJE IN ORGANIZIRANJE

NOVA LITERATURA ZA VSAKDANJO RABO

GABRIJEL DEVETAK

Konec letošnjega avgusta je družba VIA (Maribor, Lelona Zalaznika 4) izdala strokovno knjigo z naslovom *Sodelovanje in organiziranje* Marte Božič. Knjiga (164 strani) ima priloženo disketo s programom za reševanje vaj. Avtorica je v petih zao-kroženih poglavjih obdelala vprašanje okolja organizacije, vlogo vodstva in posameznikov kakor tudi načine za celovito izboljšanje poslovanja s poudarkom na kakovosti, prenovi poslovnih procesov in uvajanju informatizacije poslovanja. Osrednji del knjige je namenjen področjem, ki se nanašajo na izobraževanje, duhovno rast, sproščanje, načine pridobivanja novega znanja in pripravo načrta osebnega izpopolnjevanja. Avtorici je uspelo nazor-

no prikazati, kako biti enakovredni do sodelavcev. Pri vsem tem ne smemo zane-mariti ustreznega komuniciranja. Lepo je v knjigi razčlenjeno tisto področje, ki se nanaša na prednosti organiziranih podjetij in posebej na vlogo informacijske tehnologije. Avtorica je podala tudi nekaj metod in načinov za organiziranje pri vsakdanjem delu in poslovanju.

Knjiga je namenjena zlasti, a ne izključno, podjetnikom, študentom in obrtnikom. Pohvalno je dejstvo, da so v knjigi zajeti konkretni napotki za gradnjo informacijskega sistema, organiziranje poslovanja in sprotne izpopolnjevanje ali nabiranje novega znanja za vsakdanjo prakso.

Bogastvo knjige je v prikazu primerov iz teorije in

prakse, vključno z vprašanji organiziranja kot dela kulture poslovanja. Pri shematičnem prikazu poteka priprave poslovnega načrta je avtorica s sliko in besedo učinkovito odgovorila na vprašanja, kako doseči zastavljene cilje, kako se povezovati s kupci in dobavitelji in katere osnovne procese ter strateške opredelitve projektov uporabiti. Pri vsem tem je poudarek na stalnem izobraževanju in izpopolnjevanju oz. na inoviranju dela in sredstev ob pravočasni ter objektivni motivaciji in stimulaciji vseh zaposlenih.

Omenjeno delo bo spodbudilo pri vsakdanjih opravilih ne samo podjetnike, obrtnike in študente, ampak tudi druge. Želja je, da bi po zgledu avtorice in njenega založnika nadaljevali z objavljanim priročnikom, s čimer se bomo hitreje povezovali v mednarodno poslovanje.

OBRTNIKI IN MALO GOSPODARSTVO - OGLEDALO SLOVENSKE USPEŠNOSTI

MARJAN DROBEŽ

V Celju so prejšnji petek odprli Mednarodni sejem obrtnikov ter malega gospodarstva oz. podjetništva. To je največja sejemska in poslovna prireditev v Sloveniji in ena največjih v Evropi. Vseh razstavnih prostorov je za okoli 55 tisoč m², sodeluje pa 1.740 razstavljalcev in 25 držav (v Celju je že po tradiciji zastopana tudi Italija), ki predstavljajo vse obrtne in gospodarske dejavnosti. O pomembnosti sejma, ki poteka pod naslovom *Ogledalo*

slovenske uspešnosti, pričata tudi podatka, da obrt ustvari že 30 odstotkov domačega bruto proizvoda (nove vrednosti), v njej oz. v t.i. malem gospodarstvu pa je zaposlenih četrtnina aktivnih prebivalcev Slovenije. Gre za nad 100tisoč delavcev in uslužbencev.

Obrt in omenjeno malo gospodarstvo sta edini dejavnosti, ki že nekaj let dosegata hiter razvoj in tudi skoraj edini, ki zaposlujeta nove delavce. Obrtniki pa so nezadovoljni z vladno politiko in njenimi ukrepi za obrt in tudi za malo gospodarstvo

oz. drobno podjetništvo. Od vlade že dolgo zaman zahtevajo, da bi sprejela nove zakone za večjo finančno disciplino v gospodarstvu. Zdaj se pogosto dogaja, da obrtniki in podjetniki ne morejo izterjati svojih dolžnikov v razumnem roku, kar seveda povzroča zastoje in druge težave v gospodarstvu. Na Mednarodnem sejmu v Celju, ki bo trajal do 22. septembra, bodo imeli več posvetovanj o delu na črno oz. o sivi ekonomiji, ki je v Sloveniji čedalje bolj razširjena.

POT DO SREČE

JELENA STEFANČIČ

Nikdar ne smemo dovoliti, da bi nas žalost požrla, pa naj bi bila še tako velika in neizbežna. Pretirano žalovanje in obupavanje ne rešujeta ničesar, ne vodita nikamor. Ko s pomočjo razuma najdemo in zmanjšamo vzroke za jezo, zavist, nasprotovanje, sovraštvo in podobne lastnosti, še ni s tem rečeno, da hkrati zavračamo tudi plemenita čustva, ki jih razum ne obsoja: ljubezen, lju-

bezen staršev, družinska sreča, prijateljstvo, dobrohotnost, vdanost umetnosti in znanosti, plemenitost in druga. Saj razumno življenje še ni dolgočasno življenje. Ravno nasprotno: z doseganjem globokega notranjega miru bomo lažje ustvarili cilje, se zanimali za ljudi in dogodke, se družili z ljudmi podobnih okusov in sorodnih mišljenj in tako povečevali z doseglo osebnostno srečo tudi skupno, splošno srečo, ki ni nekaj ne-

jasnega in meglenega, ampak seštevek sreče vseh posameznikov. Tisti, ki išče velike strasti in velika vznemirjenja, največkrat počne to zato, ker si ni na jasnem s samim seboj, ker se boji premišljevali o sebi; žal je uspeh samo trenuten in ne daje pravega zadovoljstva.

Živeti je treba navzven. Če se kdo zapira vase, je to tudi neke vrste zapora - vemo pa, da v zaporu ni nihče srečen. Treba je delovati v dobro čim večjega kroga ljudi, če že ne moremo delovati v dobro vsega človeštva.

DAIJE

FINALE MEMORIALA HUSU PRIMORJE-BREG

V nedeljo, 15. t.m., je več naših enajsteric nastopilo v pokalnih tekmah. V italijanskem pokalu sta tako Primorje kot Zarja ostala praznih rok proti izkušenima ekipama Manzaneseja in San Sergia. V deželnem pokalu je Vesna zamudila priložnost proti San Giovanniju, medtem ko sta slavili postavi Brega A in Krasa. V zadnjem srečanju deželnega pokala za ekipe 3. amaterske lige je druga postava Brega doživela polom, saj ji je Portuale nasul kar 7 golov.

Prvi sezonski derby Vesna-Zarja so si presenetljivo zagotovili Križani (Foto Kroma)

ločala tekma Vesna-Juventina. Zmaga turnirja je nazadnje pripadla Juventini (3-2).

Dan kasneje, v sredo, 18. t.m., naj bi se kljub slabemu vremenu vendarle končal tudi proseški Memorial Husu s finalnim obračunom med Primorjem in Bregom.

JADRANJE

LARI PRAŠELJ ZMAGA MED OPTIMISTI

Ariannin oče Bruno nagraduje hčerko naslednico Laro Prašelj, v ozadju predsednik TPK Sirena Livio Pertot (Foto Kroma)

Tržaški pomorski klub Sirena je v nedeljo, 15. t.m., priredil regato za kategorijo Optimist. Udeležilo se je kar 60 malih jadralcev iz dvanajstih društev v Tržaškem zalivu. Veselju v Barkovljah je poleg dobro uspele dru-

štvene organizacije prireditve in idealnega vremena botrovala še zmaga 10-letne Sirenine jadralka Lare Prašelj, ki je bila po treh preizkušnjah boljša od vseh ostalih. Je morda to naslednica Ariane Bogatec?

NAMIZNI TENIS

M. Milič najboljša tretjekategornica

Hči slavne Sonje Milič, 12-letna Martina, je na prvem državnem kvalifikacijskem turnirju za 3. kategorijo v Padovi premagala vse svoje nasprotnice. Kot zanimivost naj pomenimo, da je Martina Milič v osmini finala naletela na Miriam Rossi iz Cunea, s katero je Martinina mama Sonja Milič osvojila državni naslov v ženskih dvojicah veterank. Nasploh so bile Krasovke v senci sv. Antona izredno uspešne. Segle so namreč še po bronu v igri dvojic s parom Irena Rustja/Martina Milič.

V torek, 17. t.m., so v Športno kulturnem centru v Zgoniku predstavili Krasove namiznoteniške ekipe, ki bodo v letošnji sezoni nastopale v evropskem pokalu Nancy Evans Cup in državnih prvenstvih ženske A 1 lige, ženske B lige in ženske C 1 lige. Že v petek, 20. t. m., bo v Zgoniku prvo kolo pokala Evans med domačo žensko vrsto Krasa in Čehinjami postave TJ Banka Hodonin.

TRIATLON

Ukmarjeva pokrajinska prvakinja

TRST - Atletinja Bora TKB Yael Ukmar je v nedeljo, 15. t.m., postala tržaška pokrajinska prvakinja v triatlonu za kategorijo deklic. Čeprav se nedeljske, četrte preizkušnje, ni udeležila, je zmagala, ker je imela že prej znatno prednost na skupni lestvici. V kategoriji deklic jo je tokrat dobro nadomestila Borovka Roberta Macchi, ki je zasedla drugo mesto.

ROLKANJE

DAVID BOGATEC SVETOVNI PRVAK

BUDIMPEŠTA - Naraščajnik kriške Mladine David Bogatec (na sliki) je v nedeljo, 15. t.m., z italijansko reprezentanco osvojil svetovni naslov v štafeti. Dan prej se je tudi dobro odrezal, saj je zasedel ne-hvaležno 4. mesto med posamezniki. Tudi drugi član Mladine Guido Masiero se je izkazal na svetovnem prvenstvu na Madžarskem, saj je v kategoriji master 1 osvojil srebrno kolajno. David Bogatec je v štafeti za naraščajnike z italijansko vrsto premočno osvojil prvo mesto in s tem zlato kolajno.

ŽENSKA ODBOJKA: TURNIR BAZOVIŠKI JUNAKI

USPEŠEN KRSTNI NASTOP ZDRUŽENE EKIPE KOIMPEX

Na sliki Foto Kroma sproščene odbojkarice nove združene ekipe Koimpex. Slika spodaj: prizor s turnirja Bazoviških junakov.

V soboto, 14. t.m., je celotno tržaško odbojkarstvo gibanje nestrno pričakovalo krstni nastop novonastale združene ženske odbojkarke ekipe, ki bo pod imenom pokrovitelja Koimpexa nastopala v letošnjem prvenstvu B-2 lige. V ekipi je večina igralok Sloge in Bora, na turnirju pa je igralo tudi nekaj Sokolovk. Trener Sain je na igrišču zvrstil kar 14 igralok, verjetno pa mu bo prav veliko število dobrih igralok delo nemajhne preglavice pri izbiri tistih dvanajstih deklet, ki bodo letos v ekipi. Kar je najlepše in najbolj pozitivno, pa je po našem mnenju, da odbojkarice, ki so se do večeraj skoraj "pljuvale" skozi odbojkarstvo mrežo, sedaj zagrizeno nastopajo v združeni ekipi, ki je tudi s tehničnega

vidika zelo dobra. Združena ekipa je namreč izgubila le v prvem srečanju proti izkušenim Čehinj .m iz Brna in to šele po petih nizih. Čehinje so turnir osvojile drugič zapored. Koimpex pa je po tem porazu verjetno pridobil na samozavesti in z gladkim 3-0 odpravil najprej reški Kastav in nato z istim rezultatom še Martignacco ter tako zasedel več kot solidno drugo mesto na turnirju. Slogašica Maxi Srichia je bila povrh proglašena za najboljšo napadalko četverboja. Da bi se dekleta bolje uigrala in spoznala med sabo, bodo ta konec tedna priredili še troboj, na katerem bo verjetno Sainu že nekoliko bolj jasno, katera dekleta so primerna za nastopanje v vsedržavni B-2 ligi.

E.D.

FOTO KROMA

V Gorici se je zaključila 3. trofeja K2 SPORT. Povsem zaslužen jo je osvojila peterka Italmonfalcone, medtem ko so bili organizatorji Doma Agorest zadnji. Glede na to, da fantje trenirajo šele dva tedna, pa končna uvrstitev ni zaskrbljujoča.

DOLFO

SREČANJE ZSŠDI-OKS

SLOVENSKI ŠPORTNIKI BREZ PREGRAD

ERIK DOLHAR

V četrtek, 12. t.m., je tajnik Olimpijskega komiteja Slovenije dr. Tone Jagodic (na sliki) obiskal Združenje slovenskih športnih društev v Italiji. Pogovarjal se je z vodstvom in predstavniki ZSŠDI-ja, s predsednikom Jurijem Kufersinom na čelu. Treba je povedati, da se je enkrat toliko zgodilo, da je na mizo padlo več konkretnih predlogov, ki bi lahko

FOTO KROMA

izboljšali odnose med športniki in športnimi delavci na obeh straneh meje. Sedaj bo treba seveda videti, ali obstaja politična volja za realizacijo nekaterih zanimivih in predvsem koristnih programov. Med temi bi v prvi vrsti omenili izkoriščanje slovenskih objektov, ki so primerni za priprave zamejskih ekip (Dom v Planici in športni center v Seči), širjenje informacij našega športnega gibanja prek Slovenske tiskovne agencije, pomoč pokroviteljev z onstran meje, ki imajo komercialne interese pri nas itd. Kot lahko bralec teh vrstic sam sklepa, gre za predloge, ki niso neizvedljivi, le da je za njihovo uresničitev potrebna vrhuna mera dobre volje na obeh straneh meje. Visoki predstavnik OKS-a Jagodic se je dotaknil tudi odnosov s CONI-jem. Slovenski olimpijski komite ima velike zasluge, da je bilo ZSŠDI formalno priznано v Rimu kot krovna zamejska športna organizacija in lahko v tej smeri še veliko vpliva. Da ne bi govorili o samih napornih bodočih projektih, so predstavniki ZSŠDI prosili tajnika OKS za čimprejšnjo izvedbo enega: v kratkem bodo v olimpijski sobi v Ljubljani predstavili zadnjo storitev Branka Lakoviča Zbornik slovenskega športa v Italiji 1995-96, tako bo tudi največjim skeptikom v Sloveniji jasno, da se v zamejstvu masovno ukvarjamo s športom!

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Primorski slovenski biografski leksikon

Primorski slovenski biografski leksikon je na razpolago tudi v vezani obliki. Razdeljen v štiri knjige je s svojimi 3483 gesli neprecenljiv vir o duhovni in tvarni kulturi Slovencev na tem tako preizkušenem zemljepisnem prostoru.

Andrej Arko - Odkletev

Knjiga je zbirka dvanajstih krajših zgodb, ki v svoji pristnosti in neposrednosti zvabijo bralca v podoživljanje različnih okoliščin in usod tako iz našega zamejstva kot iz matične Slovenije.

Cena 15.000 lir

Pietro Brignoli

Maša za moje ustreljene

Dnevnik vojaškega kaplana, ki je med drugo svetovno vojno spremljal italijanske vojake med zasedbo na slovenskih tleh, je zaradi svojega pretresljivega pričevanja postal prava uspešnica leta. Knjiga je v par mesecih pošla, sedaj pa je že na voljo druga izdaja.

Cena 20.000 lir

Zbornik simpozija o Francu Jezi

Gre za knjigo, v kateri so zbrana predavanja različnih avtorjev, ki so poglobili lik Franca Jeze, izjemnega kulturnega delavca, ki je s svojim prodornim političnim pogledom izgoreval za idejo o samostojni in neodvisni Sloveniji. Delo prinaša tudi zbrano bibliografijo Jezovih del, ki šteje nad 2.000 naslovov.

Cena 18.000 lir

Josip Kosovel - Vaš Pepi in papači

V sklopu zbirke Naše korenine, priče naše polpretekle zgodovine, odpirajo pisma iz zapora Josipa Kosovela (1901-1963), obsojenca na drugem Tržaškem procesu, pogled na tisti zaseben kotiček znanega kulturnega delavca, ki se najprej iz tržaškega Coronea nato pa iz Fossana oglašuje svojim domačim.

Cena 25.000 lir.

Lojzka Bratuž

Gorica v slovenski književnosti

Knjiga se uvršča med pobude ob tisočletnici prve omembe mesta Gorice. Njen bogat izbor poezije in proze, s temeljito uvodno študijo prof. Bratuževe, oriše zgodovinski in kulturni utrip Gorice od srednjega veka, preko tolminskih puntov in svetovnih vojn vse do naših dni.

Cena 60.000 lir

Diomira Fabjan-Bajc

Dve muhi na en mah - Due piccioni con una fava

Slovar je s svojimi nad 3000 rekli in stalnimi besednimi zvezami, ki se ob prevajanju iz slovenščine v italijanščino nemalokrat popolnoma spremenijo, nepogrešljiv priročnik v naši vsakdanji komunikaciji.

Cena 40.000 lir

Lado Piščanc - Pesmi zelene pomladi

Ponatis pesniške zbirke iz leta 1950. Spet oživi duh mladega kaplana, žrtve revolucije, ki je svoj rahločutni življenjski zanos izrazil v teh poezijah.

Cena 15.000 lir

**K
N
J
I
G
E

Z
A

V
A
S**

Prijetno branje